

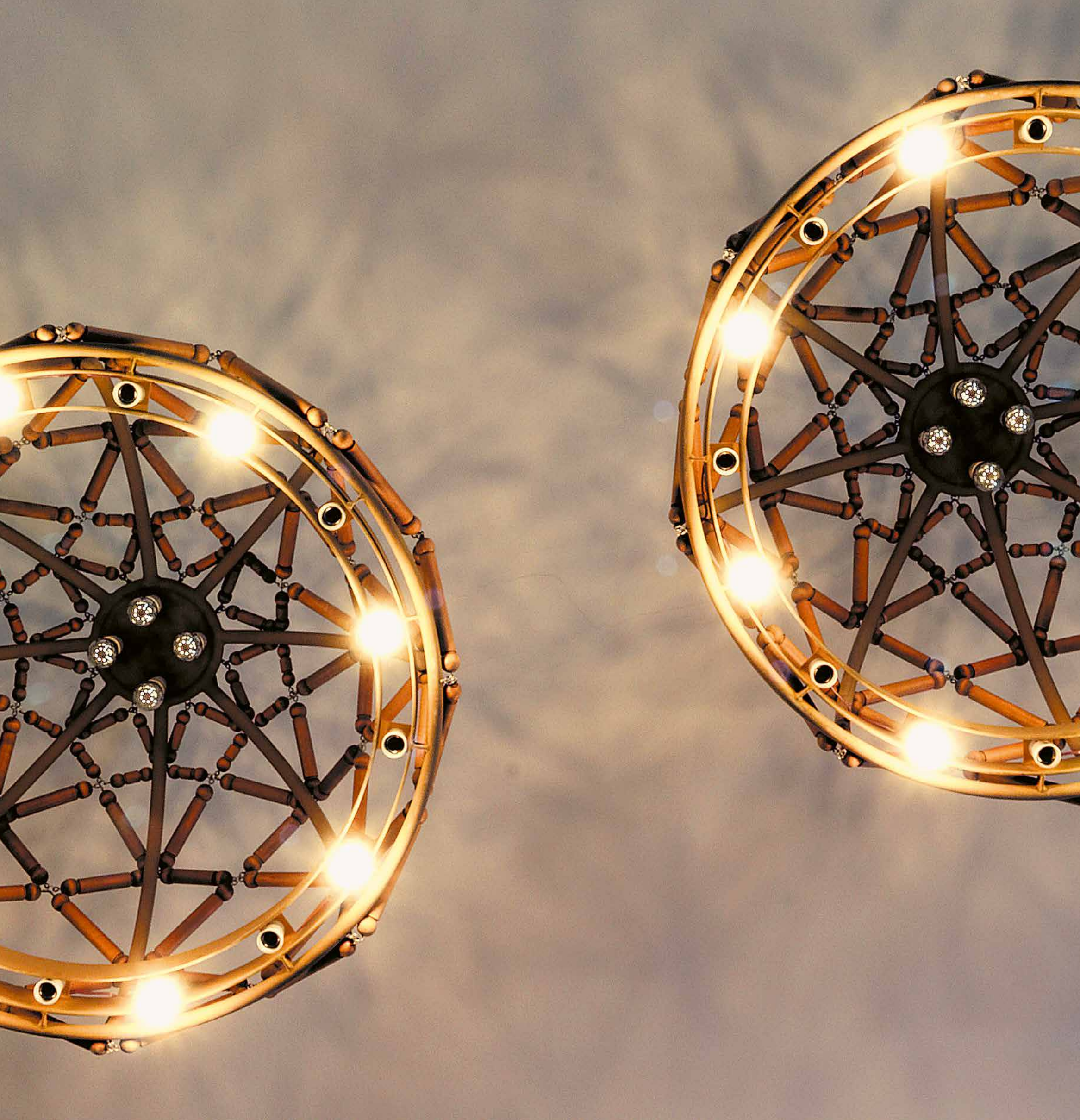
OCTOGON

ARCHITECTURE
& DESIGN

A 21. SZÁZAD BÍRÓSÁGA

MELLÉKLET
2019

Szerkesztő:
Molnár Szilvia

KÖSZÖNTŐ

AZ OCTOGON ÉPÍTÉSZETI ÉS DESIGN MAGAZIN IDŐRŐL IDŐRE KÜLÖN MELLÉKLETET KÉSZÍT, MELYBEN FŐSZEREPET KAPHAT VALAMELY FRISSEN ÁTADOTT ÉPÜLET, VÁROS RÉSZ- FEJLESZTÉSI BERUHÁZÁS, AZ ÉPÍTÉSZET SPECIÁLIS TERÜLETE. EZ UTÓBBIRA KÉZZELFOGHATÓ PÉLDA EZ A KIADVÁNY, MELY A MAGYARORSZÁGI KORTÁRS BÍRÓSÁGI ÉPÍTÉSZETET, E TERÜLETHEZ KAPCSOLÓDÓ, KORSZERŰSÍTÉSSEL ÖSSZEFÜGGŐ ÉPÜLETREKONSTRUKCIÓKBÓL MUTAT BE SZÁMOSAT.

Az Országos Bírósági Hivatalról

Ahhoz, hogy a bíróságok az alkotmányos kötelezettségüket megfelelően teljesíteni tudják, jól szervezett igazgatási struktúrára van szükség. 2012. január 1. fontos dátum a bíróságok életében. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról, valamint a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló új törvények hatályba lépésével a bíróságok irányítása – a rendszerváltozás után másodszor – alapvetően átalakult.

2012. január 1-jétől olyan letisztult modell jött létre, amelyben az ítélkezés szakmai felügyelete és a központi igazgatás elválik egymástól. Az ítélkezés egységességének és szakmai színvonalának biztosítása a Kúria elnökének, a bíróságok központi igazgatása pedig az Országos Bírósági Hivatal (OBH) elnökének feladatkörébe került. Ez a változás lehetővé tette mind a bíróságok központi igazgatásának, mind a bíróságok szakmai irányításának a korábbinál hatékonyabb és átláthatóbb működését.

Az OBH a bírósági igazgatás központi szerve. Az OBH-nak kell előkészítenie, szerveznie, koordinálni az OBH elnöki feladatok teljesítését, mely a gyakorlatban magában foglalja egyebek mellett a több tízmilliárd forintos bírósági fejezeti költségvetési gazdálkodást, a 11 000 munkavállalót magában foglaló teljes bírósági szervezet központi létszámgazdálkodását, 186 épületet érintő épületgazdálkodását, az informatikai eszközök és a hálózatok működőképességének és működtetésének biztosítását.

Az OBH stratégiai céljai

Az OBH elnökének kötelezettségeit és jogosítványait nevesítő jogszabályi rendelkezések csak keretet adnak a feladatok ellátásához. A mindennapi munka irányának meghatározása és a feladatok tervezhetősége érdekében az OBH elnöke 2012-ben megfogalmazta azon stratégiai célkitűzéseit, amelyek mentén halad a stratégiai és operatív feladatok tervezése és megvalósítása. A hat stratégiai cél egyike a tárgyi feltételek biztosítása, azok optimális elosztása és hasznosítása.

Az OBH mindent megtesz annak érdekében, hogy központi költségvetési és pályázati forrásokból biztosítsa a bíróságok számára a munkavégzés tárgyi feltételeit. Ide tartozik egyebek mellett a megfelelő számú és minőségű épület, tárgyalóterem, informatikai eszköz és minden egyéb olyan infrastruktúra, amely a korunk elvárásainak megfelelő, 21. századi munkafeltételeket és a kulturált ügyfélkiszolgálást teszi lehetővé. *(Kapcsolódó fotó: Csirmaz Gábor: Mandala című fotója (a Szolnoki Törvényszék csillárjai), mely a 2018-as Fókuszban a bíróság fotópályázatra érkezett.)*

A MÉLTÓSÁG ÉS AZ IGAZSÁG HATALMA

INTERJÚ DR. HANDÓ TÜNDÉVEL

Elnök asszony gyakran beszél arról, hogy 2012 után új aranykor köszöntött a bíróságokra, s ennek egyik legszembetűnőbb jelei az új, illetve megújuló bírósági épületek. Volt valaha ilyen léptékű ingatlanfejlesztés a magyar igazságügy területén?

A kiegyezést követő másfél-két évtizedben a polgári Magyarország megalapozásához és megszilárdításához szükséges jogalkotás kötött le mindenkit. A bírói hatalom függetlenségéről szóló törvényt 1869-ben alkották meg. 1871-ben a királyi járás-bíróságok és a királyi törvényszékek számát 360-ban, valamint 102-ben határozták meg. De az előbbieket kevésnek bizonyultak, ezért folyamatosan alapítottak újakat, s 1913-ra 990 járásbíró-ság működött az országban. A törvényszékek száma viszont csökkent, 1885-ben már csak 64 volt

belőlük, azaz megyénként egy. A törvényszékektől 1890-ig a budapesti vagy a marosvásárhelyi királyi ítélőtáblára lehetett fellebbezni, akkor viszont további kilencet szerveztek az ügyteher csökkentése érdekében. Ha a bíróságokat úgy képzeljük el, mint egy piramist, akkor a csúcs a Kúria, ami 1881 óta tölti be a legfelsőbb bíróság szerepét. Látszik tehát, hogy a 19. század '80-as éveinek végére alakult ki egy tartós bírósági rendszer. Ezzel párhuzamosan viszont a bíróságok elhelyezésének kérdésével is foglalkozni kellett, így lett a következő negyedszázad – amit ma az első aranykornak szoktunk nevezni – a nagy építkezések kora. Ez valamennyi ítélkezési szintet érintette: járásbíró-ságok, törvényszékek, ítélőtáblák és maga a Kúria is ekkor nyert az igazságszolgáltatás tekintélyéhez méltó elhelyezést. Nem számítva a Hauszmann Alajos

Szerző: OCTOGON MAGAZIN

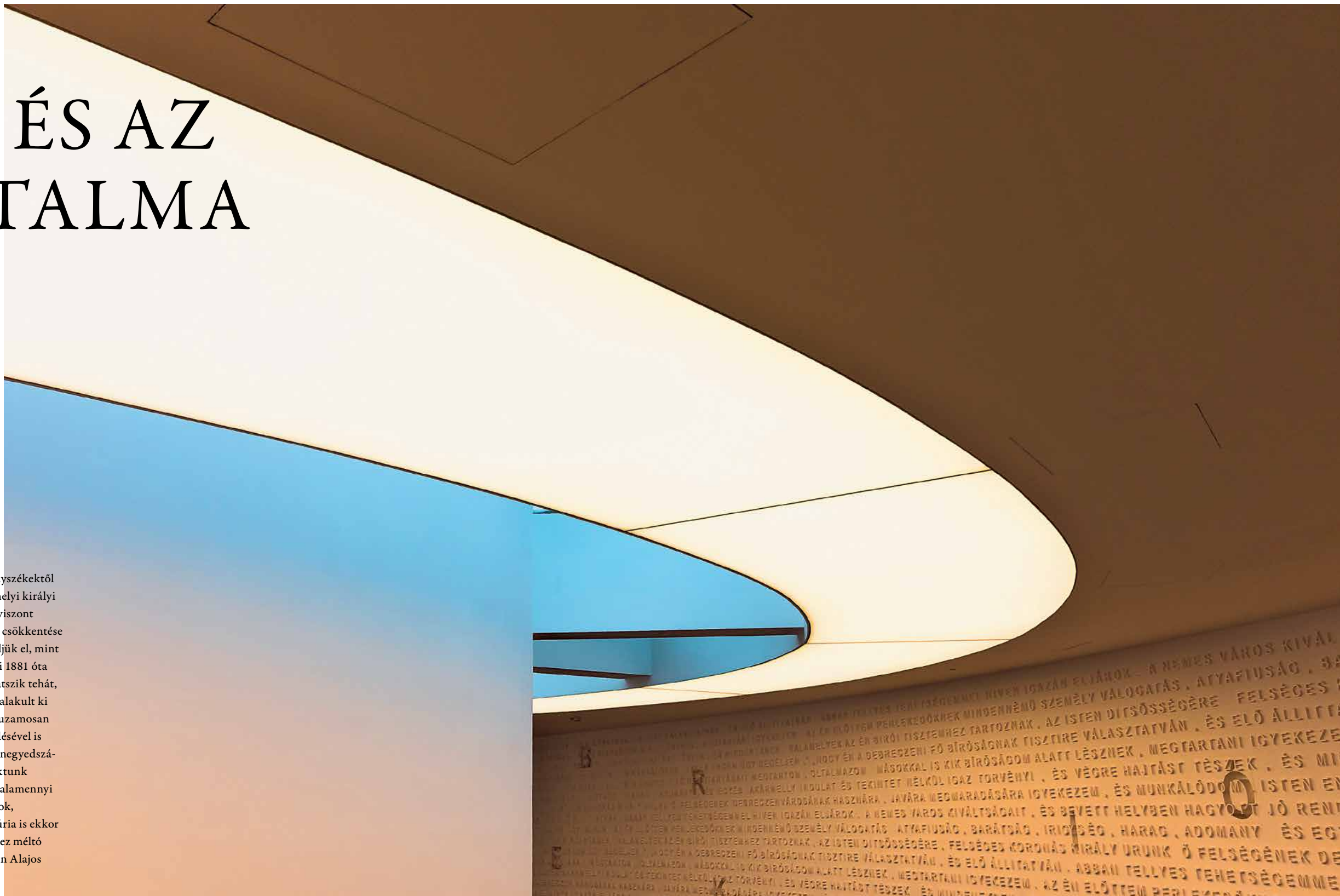
Portréfotó: OBH

Építészeti, belsőépítészeti fotók: BUJNOVSZKY TAMÁS, VIDA ISTVÁN TAMÁS, DR. TÓTH-PIUSZ ISTVÁN, DR. TÁRKÁNY-SZÜCS BABETT, FÁ CZÁN ÁDÁM

által tervezett Magyar Királyi Igazságügyi Palotát a Kossuth téren, ezt az aranykort két építésmester, Wagner Gyula és Jablonszky Ferenc nevei fémjelzik. Együttvéve több mint húsz bírósági épület terveit jegyzik. Wagner munkái közé tartozik például az Egri Törvényház, vagy, hogy egy határon túli példát is mondjak: a kolozsvári Igazságügyi Palota. Az Országos Bírósági Hivatal és a Pesti Központi Kerületi Bíróság közös épületét pedig Jablonszky Ferenc tervezte.

1945 után számos ingatlan gazdát cserélt, vagy funkciót váltott. Van olyan épület, amit elvettek, majd a rendszerváltozás után visszakaptak – vagy vissza szeretnének kapni – a bíróságok?
Közismert, hogy a Kúriát 1948-49-ben a nevértől és a Kossuth téri épületétől is megfosztották, az igazságügyi palotába pedig a Munkásmozgalmi Intézet költözött, majd egy időre a Nemzeti Galéria, végül a Néprajzi Múzeum használta a Politikatörténeti

Intézettel megosztva. Ahogy a Kossuth tér is lassan visszanyeri háború előtti arculatát, a Legfőbb Ügyészséggel együtt a Kúriának is vissza kell térnie a Markó utcából az Országház szomszédságába. Bízom benne, hogy ez meg fog történni, az Országos Bírósági Hivatal minden rendelkezésre álló eszközzel támogatja a költözést, aminek szimbolikus jelentőséget is tulajdonítok: az eredeti állapot helyreállításával a nemzet főterén újra megjelenhetne az alkotmányos hatalmak – a törvényhozó, a végrehajtó és a bírói hatalom – egysége.

Két épületfejlesztéssel kapcsolatos programot is indított az elmúlt években az Országos Bírósági Hivatal. Az egyik a Wagner Gyula Terv, a másik a Jablonszky Ferenc Program. Miért fontosak ezek a kezdeményezések?

Az Országos Bírósági Hivatal felállításával létrejött egy olyan igazgatási központ, amelynek az egyik legfontosabb feladata a bírósági infrastruktúrafejlesztés koordinálása. Korábban a bíróságok kicsit a magányos várakra, kisebb-nagyobb városállamokra hasonlítottak, és nem feltétlenül a szükségleteik szerint jutottak anyagi forrásokhoz, hanem például annak függvényében, hogy volt-e delegáltjuk az Országos Igazságszolgáltatási Tanácsban. Az aránytalanság az ügyterherben is megmutatkozott: volt idő, amikor hétszeres különbség volt egyes megyei bíróságok között. Az OBH felállításával viszont egy, ezen a területen korábban ismeretlen menedzser-szemlélet meghonosítására is lehetőség nyílt. Ez többek között azt jelenti, hogy rendszerben gondolkozunk, és igyekszünk megszüntetni, kiegyenlíteni a korábbi aránytalanságokat. 2012-ben egy átfogó „önvizsgálattal” kezdtük meg a munkát: számvetést készítettünk arról, milyen állapotban vannak a bíróságok, felmértük, mik a legsürgősebb teendők. Ezt figyelembe véve írtunk ki egy

Nyitóképünkön: Vida István Tamás *Ívek és vonalak* című felvétele (a Debreceni Járásbíróság aulája), mely a 2018-as Fókuszban a bíróság fotópályázatra érkezett.

› Dr. Tóth-Piusz István *Perspektíva* című felvétele (Székesfehérvári Törvényszék), mely a 2018-as Fókuszban a bíróság fotópályázatra érkezett.

„TÖBB BÍRÓSÁGI ÉPÜLET IS FELÉPÜL, ILLETVE MEGÚJUL A KÖZELJÖVŐBEN”

^ Az Egri Törvényszék főhomlokzata
(fotó: Bujnovszky Tamás).

» Dr. Tárkány-Szűcs Babett:
Megújulás (Egri Törvényszék) című
fotója, mely a 2018-as Fókuszban
a bíróság fotópályázatra érkezett.

épületfelújítási pályázatot 2013 végén, majd a megvalósítás tapasztalatai alapján a 2015. évi beruházási tervben már két részre bontottuk az építési beruházási célra fordítható összeget. Azóta a Wagner Gyula Terv alapján tervszerűen végzett felújítások mellett, a Jablonszky Ferenc Program pályázatai lehetővé tették, hogy szinte nincs olyan épület, amelyben az elmúlt öt évben ne történt volna valamilyen fejlesztés.

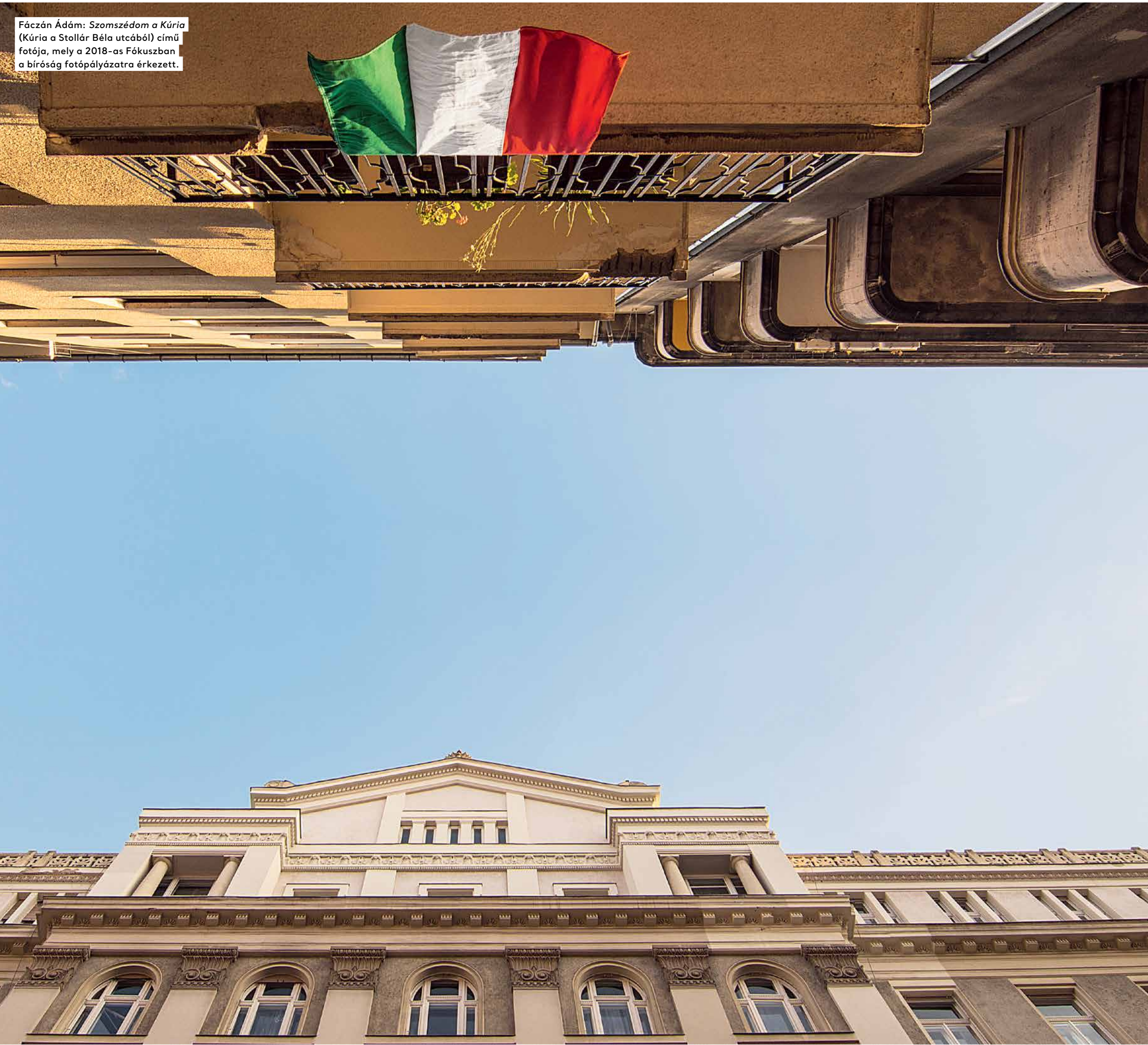
De energetikai korszerűsítésre uniós forrást is igénybe tudtunk venni. Ez további lendületet adott a „zöld bíróságok” megvalósításának. Ez azért fontos, mert szerintem a bíróságok társadalmi felelősségvállalásához az is hozzátartozik, hogy ahol tudjuk, óvjuk a környezetünket.

És melyek a közép, illetve hosszú távú terveik?
A legnagyobb futó projektünk jelenleg a Balatonszemesi Oktatási Központ. Ez egy korszerű, európai színvonalú létesítmény lesz, amelyben a legmodernebb technikai megoldások segítik a leendő és gyakorló bírók felkészítését, ismereteik bővítését.

De, amiért külön érdekes, az az, hogy a balatonszemesi központ az első olyan igazságügyi építészeti beruházás, ami a jövőbeni felhasználók véleményének figyelembevételével valósul meg. Az épület tervezői ugyanis tavaly a Magyar Igazságügyi Akadémián bemutatták a bírának és igazságügyi alkalmazottaknak az épület látványterveit. A felhasználók a designelemeket, burkolati és anyagmin-tákat is megtekintették, sőt véleményezhették is azokat. Ide tartozik, hogy a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem (MOME) és az OBH között van egy többéves, kipróbált együttműködés. Az új, egységes arculatú ügyfélközpontok belsőépítészeti koncepcióját is közösen alakítottuk ki, így természetes volt, hogy a szemesi beruházás miatt is megkerestük őket. Az oktatási központok mellett – merthogy a Magyar Igazságügyi Akadémia budai épületét pedig átalakítjuk a balatonszemesi munkálatokkal párhuzamosan –, több bírósági épület is felépül, illetve megújul a közeljövőben. A Dunakeszi Járásbíróság például új, 21. századi mintaépületet kap. Olyat, ami tükrözi a korszerű, ügyfélbarát bíróság szemléletét. Hasonló fejlesztést végzünk

Fácán Ádám: Szomszédom a Kúria (Kúria a Stollár Béla utcából) című fotója, mely a 2018-as Fókuszban a bíróság fotópályázatra érkezett.

a Tapolcai Járásbíróság épületén. Hasonló a helyzet az Érdi Járásbírósággal, ugyanis 2019. január 1-jén jött létre, így az ország legfiatalabbjárásbírósága. Jelenleg ideiglenes helyen működik a Felső utcában, amíg el nem készülünk a Szabadság téri épületével.

Nemzetközi, vagy legalábbis régiós összehasonlításban mennyire jelentősek az eredményeik? Utoljára az Európa Tanács igazságügyi szervének (CEPEJ) 2014-es jelentése tartalmazott erre vonatkozó adatot. Abból is derült ki, hogy a 47 tagországból 14-ben egyáltalán nem volt bírósági épületet érintő beruházás az adatfelvétel idején, számos országban pedig a korábbiakhoz képest csökkent a beruházások száma. Magyarországon viszont már akkor az élménybe tartozott, ami abban is megmutatkozik, hogy – például – a költségvetés százalékában két és félszer annyit fordított épületfejlesztésre, mint Franciaország. De általában véve is példaértékű az a fejlődés, amin a bíróságok az elmúlt hét évben keresztülmentek. Óriásit léptünk előre a digitalizációban: széles körben teret nyert az elektronikus ügyvitel, és mára több mint hetven bíróságot köt össze a távmeghallgató rendszer, amely a bv-intézetekhez is csatlakozik, így utazás, vagy a fogvatartott szállítása nélkül lehet tanút vagy vádlottat meghallgatni. Fontos az is, hogy minden évben több ügyet fejezünk be, mint amennyi érkezik, és 2010-hez képest 2017-re 44 százalékkal csökkent a két éven túli ügyek száma. 2018-ban három új eljárási kódex is hatályba lépett, hatalmas munka volt erre felkészítenünk a bírósági szervezetet, de sikerült, és az átállás zökkenőmentes volt. De had idézzek egy másik nemzetközi összehasonlítást is: az Európai Bizottság 2018-as igazságügyi eredménytábláján a közigazgatási ügyek elbírálásának gyorsaságát tekintve valamennyi ítélkezési szinten a magyar bíróságok az elsők. Az egy lakosra jutó folyamatban lévő első fokú közigazgatási ügyek száma hazánkban a második legalacsonyabb. De arra is büszkék lehetünk, hogy az uniós országok közül Magyarországon a második leggyorsabb a fogyasztóvédelmi ügyek bírósági felülvizsgálata, a közvetítői eljárások előmozdításában pedig hazánk az első.

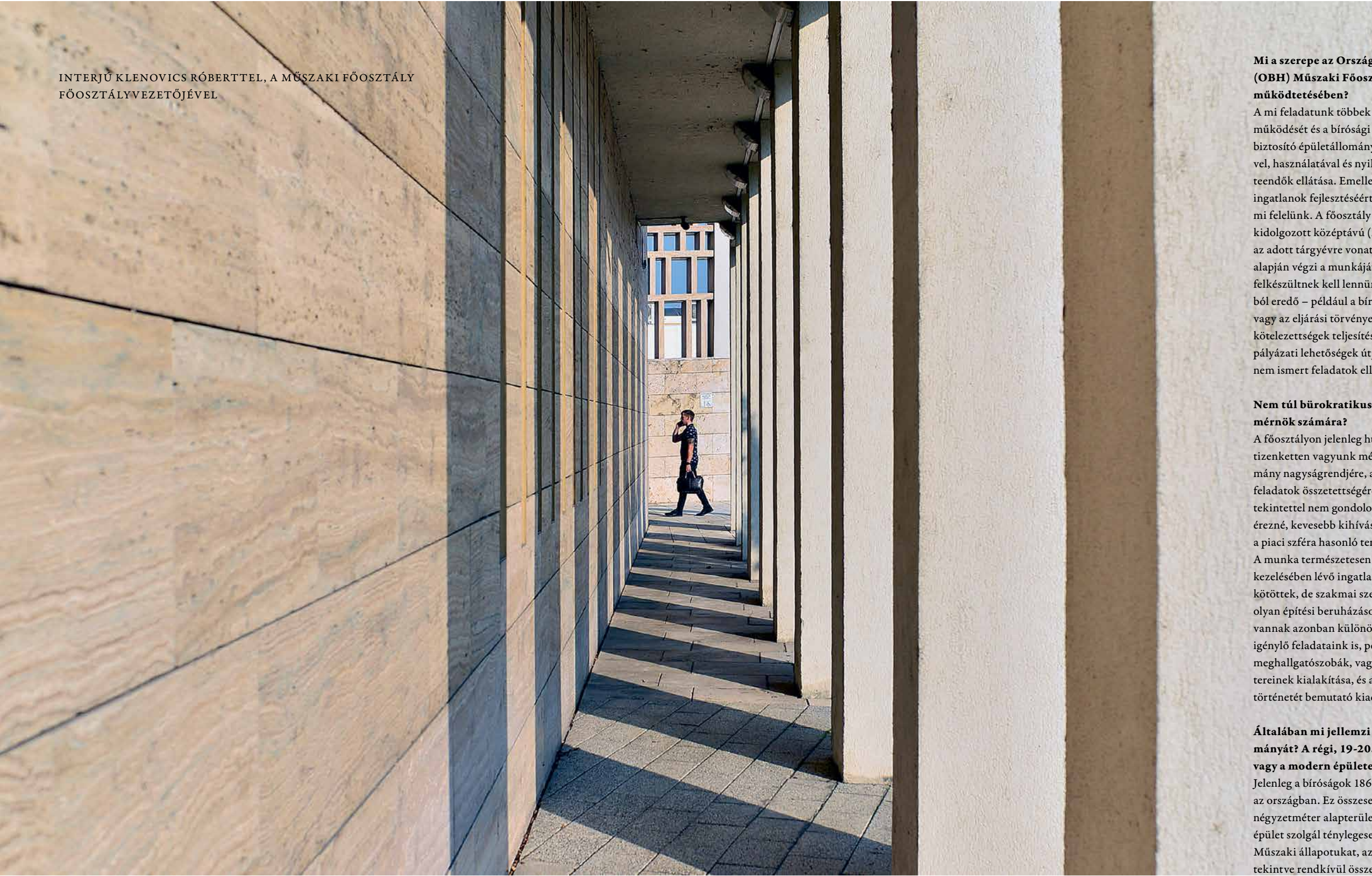
Az pedig már az új aranykorhoz kapcsolódik, hogy a Kormánytól folytatott egyeztetések, tárgyalások eredményeként 2011-hez képest a bíróságok költségvetése a duplájára nőtt!

A már említett 19. század végi, 20. századi középületekre általában jellemző a birodalmi öntudatból fakadó monumentalitás. Az akkor tervezett igazságügyi paloták, de még a kisebb törvényházak sem kivételek: az ember a falaik között úgy érzi, kénytelen meghajolni a hatalom, a tekintély előtt. Az ezredforduló „divatja” viszont a transzparencia. Az új bírósági épületeknél törekedtek arra, hogy megfeleljenek valamilyen trendnek, vagy más szempontokat követtek? Egyetértek azzal, hogy a bíróságok nem lehetnek elefántcsonttoronyok, és a bírák nem zárkoznak el a külvilágtól. Nyitottnaknak kell lennünk abban az értelemben, hogy lépést tartsunk a társadalmi és

technikai fejlődéssel. Nagyon fontos az ügyfelek, valamint a jogkereső állampolgárok folyamatos és közérthető tájékoztatása is. Ezért indítottuk el például a pertartam kalkulátort, melynek segítségével az állampolgárok megtekinthetik, hogy egyes ügytípusokat a bíróságok átlagosan mennyi idő alatt intéznek el. Lehetővé tettük azt is, hogy az ügyfelek és jogi képviselők SMS és e-mail üzenetekben kaphassanak tájékoztatást a fontosabb eljárási cselekményekről. A legnagyobb fejlesztésünk, az E-Akta pedig a jövőben otthonról is hozzáférést biztosít majd a folyamatban lévő ügyünk irataihoz. A Nyitott Bíróság programunkkal ugyanakkor a fiatalokat szeretnénk elérni, ezért iskolásokat hívunk meg tárgyalásokra, és mi is elmegyünk az iskolákba, ahol a jogról, az igazságszolgáltatás szerepéről és működéséről beszélgetünk velük. A bírósági épületeknek azonban – függetlenül attól, hogy százévesek, vagy most épülnek – a méltóságot, az igazság hatalmát is meg kell jelenítenünk. Hogy miért? A debreceni kollégáknak van erre egy jó anekdotája. Az ottani járásbíróság nemrég kapott új, modern épületet, ami egészen monumentálisra sikerült. Nagy terek vannak benne, a falakon rendkívül ízlésesen elhelyezett idézetek... És állítólag, nem sokkal az átadás után, amikor először vittek oda tárgyalásra egy férfit, az illető, amint belépett, elképedt és azt mondta: egy ilyen helyen képtelenség hazudni.

Van egyébként olyan beruházás, amelyikre különösen büszke? A bíróságok 2012 óta elért valamennyi eredményére büszke vagyok. Az épületfelújítások és -korszerűsítések területén óriásit léptünk előre, s nem túlzás azt mondani, hogy számos tekintetben az uniós ellovasai közé tartozunk. Ami az elismeréseket illeti, a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. 2015. decemberében az OBH-nak ítélte az év vagyonkezelője díját. Az Építési Vállalkozók Országos Szakszövetsége pedig 2017-ben az előbb említett Debreceni Járásbíróság új épületét középület-irodaház kategóriában az év legjobbjának találta, és Építőipari Nívódíjat adott érte. Nem szeretem a kivételezést, ezért nem beszelnék kedvenc bírósági épületről, de a Debreceni Járásbíróságot és az Egri Törvényszék épületét mégiscsak kiemelném, ezek ugyanis jól szimbolizálják azt a törekvésünket, hogy értékeink megőrzése, hagyományaink ápolása mellett folyamatosan képesek legyünk megújulni. Úgy gondolom, hogy a biztos jövőt csak a múlt szilárd alapjára lehet felépíteni. Ebben az összefüggésben a Debreceni Járásbíróság minden tekintetben modern, korszerű, letisztult, 21. századi formavilágú irodaháza testesíti meg a jövőt. Az Egri Törvényház ugyanakkor a patináját nyerte vissza a felújítás során. Ott egy nem várt kincsre is bukkantunk, ugyanis a munkálatok idején dr. Nyíri Beáta elnök asszony egészen véletlenül vette észre, hogy a hóféhér falak alatt díszes arany festés van. Utánanéztünk, és kiderült, hogy a Törvényház eredeti pompáját valamikor az '50-es években festékkel takarták el. Ez igazából szerencse, mert le is verhetnék volna a vakolatot a festéssel, így viszont feltárathattuk, és visszaadhattuk az épület régi fényét az egrieknek.

HAGYOMÁNY ÉS DIGITÁLIS FORRADALOM

INTERJÚ KLENOVICS RÓBERTTEL, A MŰSZAKI FŐOSZTÁLY
FŐOSZTÁLYVEZETŐJÉVEL

Szerző: OCTOGON MAGAZIN
Portréfotó: BUJNOVSZKY TAMÁS
Építészeti, belsőépítészeti fotók: BUJNOVSZKY TAMÁS,
GONDÁR FLÓRA, FÁCSÁN ÁDÁM

Gondár Flóra:
Útvesztő című fotója
(Győri Ítéltábla),
mely a 2018-as Fókuszban
a bíróság fotópályázatra érkezett.

Mi a szerepe az Országos Bírósági Hivatal (OBH) Műszaki Főosztályának a bíróságok működtetésében?

A mi feladatunk többek között a bíróságok működését és a bírósági szervezet elhelyezését biztosító épületállomány fenntartásával, kezelésével, használatával és nyilvántartásával összefüggő teendők ellátása. Emellett természetesen az ingatlanok fejlesztéséért, felújításáért, bővítéséért is mi felelünk. A főosztály egy általánosságban kidolgozott középtávú (hároméves) és egy részletes, az adott tárgyra vonatkozó beruházási terv alapján végzi a munkáját. De folyamatosan felkészültnek kell lennünk a jogszabályi változásokból eredő – például a bírósági illetékességi terület, vagy az eljárási törvények változásából fakadó – kötelezettségek teljesítésére, valamint a külső pályázati lehetőségek útján megvalósítható, előre nem ismert feladatok ellátására is.

Nem túl bürokratikus ez a környezet egy mérnök számára?

A főosztályon jelenleg huszonhatan dolgozunk, és tizenketten vagyunk mérnökök. Így az épületállomány nagyságrendjére, az épületeket érintő feladatok összetettségére és változatosságára tekintettel nem gondolom, hogy bármelyikünk úgy érezné, kevesebb kihívással találkozunk, mint a piaci szféra hasonló területén dolgozó kollégák. A munka természetesen más, hiszen a bíróságok kezelésében lévő ingatlanok szigorúan célhoz kötöttek, de szakmai szempontból ezek is ugyanolyan építési beruházások. A felújításokon túl vannak azonban különösen kreatív hozzáállást igénylő feladataink is, például a gyermekbarát meghallgatószobák, vagy új ügyfélcentrumok belső tereinek kialakítása, és az egyes bírósági épületek történetét bemutató kiadványok elkészítése.

Általában mi jellemzi a bíróságok épületállományát? A régi, 19-20. század fordulóján emelt, vagy a modern épületek vannak többségben?

Jelenleg a bíróságok 186 ingatlant használnak szerte az országban. Ez összesen mintegy 485 ezer négyzetméter alapterületet jelent. Ezek közül 153 épület szolgál ténylegesen ítélkezési célokat. Műszaki állapotukat, az épületek korát, stílusát tekintve rendkívül összetett az ingatlanállomány.

Közülük 75 épület áll – mint építészeti érték – valamilyen szintű védettség alatt. Van közöttük műemlék, műemléki jelentőségű területen lévő, illetve helyi védelem alatt álló ingatlan is.

Ez mennyiben nehezíti a munkájukat? Hogyan lehet 90-100-120 éves épületeket a modern kor elvárásainak megfeleltetni?

Kompromisszumok árán és nem kevés fantáziával, hiszen egy meglévő épület adottságaitól teljes mértékben nem tudunk elvonatkoztatni. Ráadásul egy védettséget élvező épületünk felújítása esetén a modern bíróságról alkotott elképzeléseinket, valamint a dolgozók és az ügyfelek igényeit az épület adottságai és a helyi építési szabályok mellett a műemlékvédelmi előírásokkal is összhangba kell hozni. Ez szinte lehetetlen egy budapesti irodából, éppen ezért alakítottuk ki azt a gyakorlatot, hogy a leendő felhasználók bevonásával, szervezeti szinten látunk hozzá a beruházás előkészítéséhez.

Az OBH elnöke említette, hogy a bírósági épületfejlesztéseket többnyire a Wagner Gyula Terv és a Jablonszky Ferenc Program keretében végzik? Milyen sajátosságai vannak ezeknek?

A beruházási tervünk négy esztendeje két részből áll. Ezeket olyan, az 1800-as évek végén, az 1900-as évek elején alkotó, igazságügyi épületek tervezésével foglalkozó építészekről neveztük el, akik jelentős szerepet vállaltak a ma is meglévő bírósági épületek létrehozásában.

A Wagner Gyula Tervben – a bíróságok igényeinek felmérése alapján tervezett fejlesztések közül – a kisebb felújításokat az OBH támogatásával, de a bírósági szervezetek maguk végzik el. A szakmailag összetettebb, bonyolultabb, több évre elhúzódó fejlesztéseket viszont OBH saját beruházként valósítja meg. A Jablonszky Ferenc Programban pedig központilag meghatározott célok, épületfejlesztések kivitelezéséhez biztosít pályázati forrást a bírósági hivatal. A program kifejezetten ösztönzőleg hatott a bíróságokra, és az elmúlt időszak témakörei – épületenergetikai korszerűsítés, munkakörnyezet fejlesztés, biztonságtechnikai korszerűsítés, ügyfélközpontok kialakítása – révén számos olyan kisebb fejlesztés valósulhatott meg,

amelyekre egyébként éveket kellett volna várni. A Jablonszky Ferenc Programban prioritást élveznek a bíróságok hosszabb távon fenntartható, gazdaságos üzemeltethetőséget biztosító fejlesztések. Környezetvédelmi és energiamegtakarítási szempontokat figyelembe véve az utóbbi években a megújuló energiaforrások hasznosítása terén nagyot léptünk előre a „zöld bíróságok” irányába.

A másik kiemelendő terület az épületbiztonság. A bíróságra, nyilvánvaló okok miatt úgy is tekinthetünk, mint egy „veszélyes üzemre”. Az OBH nagyon fontosnak tartja, hogy az ügyfelek és a dolgozók egyaránt biztonságban tudják magukat. Ezért külön odafigyelünk arra, hogy

épületeinket a legmodernebb biztonságtechnikai eszközökkel szereljük fel. Az elmúlt években a bíróságok csaknem felében korszerűsítettük az összetett védelmi rendszer elemeit és a tűzjelző hálózatot. S valamennyi épületünkben csomagátvizsgáló berendezések és fémkereső kapuk segítik a biztonságos beléptetést.

Melyek az utóbbi évek legfontosabb beruházásai?

A Wagner Gyula Terv keretében 2015 őszén adtuk át a Debreceni Járásbíróság új épületét. Ez a maga 10 ezer négyzetméteres területével az ország legnagyobb járásbírói épülete; a debreceni „Igazságügyi tömb”-ben található, az Ítéltőábla

szomszédságában. Megjelenésében, tömegformálásában modern, ugyanakkor a kőlapokkal együtt alkalmazott homlokzati rusztikus téglaburkolattal kortalan megjelenésű épület, mely 2017-ben Építőipari Nívódíjban részesült, és több szaklap is bemutatta. Az akkor legkorszerűbb épületgépészeti rendszerekkel szereltük fel.

A másik büszkeségünk a több mint kétéves teljes rekonstrukciós és bővítési munkát követően 2018 áprilisában átadott Egri Törvényszék és a Heves Megyei Főügyészség épülete. Míg a debreceni egy új épület, Eger esetében a tradíció és a modernitás találkozik. Izgalmas kihívás volt, hogy a belvárosban, műemléki környezetben álló, százéves épület

✓ Fácán Ádám: Összekötve című fotója (a Kúria és a Pesti Központi Kerületi Bíróság), mely a 2018-as Fókuszban a bíróság fotópályázatra érkezett.

változtathatatlan keretei között kellett megoldanunk az alapterület bővítését, az energetikai korszerűsítést, biztosítanunk kellett a komplex, fizikai és infokommunikációs akadálymentesség feltételeit, és a legkorszerűbb biztonságtechnikai és informatikai, épületfelügyeleti rendszerek telepítését is meg kellett oldani. Igyekeztünk maradéktalanul megfelelni a „zöld bíróság” elvárásainak, ezért széleskörű energetikai korszerűsítést is végrehajtottunk. Ennek fontos elemei az esővíz-hasznosítás, valamint a zöldtető kialakítása. A magastetőn 154 darabból álló, összesen 42,9 kWh teljesítményű napelemrendszert szerelt fel a kivitelező. A felújítás során az a váratlan szerencse ért minket, hogy az épület reprezentatív tereiben a vakolat alól előkerült az eredeti díszítőfestés, amire már senki sem emlékezett. Ezt, akárcsak a régi freskókat restaurátorral állíttattuk helyre. A díszterem íves ablakainak árnyékolására egyedileg ide kifejlesztett, ablakparapet burkolatba rejtett,

„JELENLEG A BÍRÓSÁGOK 186 INGATLANT HASZNÁLNAK SZERTE AZ ORSZÁGBAN”

^ A Soproni Városi Ügyészség és
Bíróság új épületterése
(fotó: Bujnovszky Tamás).

alulról felfelé mozgó, elektromos mozgató
ollókaros árnyékolók kerültek beépítésre, úgy tudjuk,
az alkalmazott megoldás jelenleg egyedülálló.

A törvényház ugyanakkor azért is kiemelendő,
mert itt alakítottuk ki az első, egységes arculatú
ügyfélközpontot. Ügyfélközpontból eddig hármat
adtunk át, év végéig további hússzal szeretnénk
elkészülni. Belsőépítészeti kialakításuknál,
tervezésüknél meghatározó volt, hogy ez az
a hely, ahol az ügyfél és a bíróság először
„találkozik”, tehát olyan megoldásokat kellett
találni, amelyek az ügyfélbarát, szolgáltató
jellegű bíróság elvét tükrözik.

**A közeljövőben is számíthatunk hasonló
volumenű beruházásra az OBH-tól?**
A következő évek legnagyobb dobása a balaton-
szemesi oktatási központ lesz. Ez egy zöldmezős

beruházás. Az építési munkákat várhatóan 2019
nyarán kezdjük. A beruházás célja olyan európai
színvonalú épületegyüttes létrehozása, amely
egyaránt alkalmas a legkorszerűbb eszközökkel
támogatott képzések lebonyolítására, és az igazság-
szolgáltatásban dolgozók rekreációs igényeinek
kielégítésére. Ennek megfelelően a központ két
épületből áll majd. Az oktatási épületben lesz két,
szekciótérre osztható oktatóterem tolmácsfül-
kékkel a nemzetközi konferenciák megtartásához,
ezek mellett az oktatásszervezés irodái, valamint
tizenegy kétfős szoba. A modern informatikai
eszközökkel a távoktatás feltételei is biztosítottak
lesznek. A háromszintes épület egyidejűleg 200 fő
oktatásának feltételeit tudja biztosítani, közel
1300 négyzetméteres nettó hasznos alapterületen.
A másik, szintén ugyanekkora, úgynevezett
szállásépületben 24 kétfős szoba, valamint egy
100 fős étterem kap helyet.

**Milyen szakmai szervezetekkel működnek
együtt a fejlesztésekben?**

2015 júniusában stratégiai együttműködési
megállapodást írtunk alá a Moholy-Nagy Művészeti
Egyetemmel. Ennek köszönhetően több projektben
is együtt dolgoztunk: így készült el az ügyfélköz-
pontok egységes designalapjait lefektető arculati
kézikönyv, és a balatonszemesi projektünkbe is
bekapcsolódtak: workshopok keretében részt vettek
a tervezői koncepcióalkotási folyamatban és
a leendő felhasználók, azaz a bírók és igazságügyi
dolgozók igényeinek feltérképezésében. A központ
e tekintetben is különleges, hiszen soha ilyen széles
körű egyeztetés nem folyt a szervezetben belül
a dolgozók és a tervezők, kivitelezők között.
Azzal is segítették a munkánkat, hogy készítettek
egy szakértői anyagot, amelyben bemutatják
a korszerű, 21. századi munkahelyi környezet
tervezői lehetőségeit, az úgynevezett „service

design”-t és „employee experience”-t, azaz
a felhasználót bevonó, munkavállalói és felhasználó-
lói élmény vizsgálatán alapuló módszereket.
A bírósági épületek tervezése kapcsán a Magyar
Építész Kamarával ugyancsak szoros az együttmű-
ködésünk a tervpályázatok előkészítésében és
lebonyolításában.

Hogyan születnek az új épületek tervei?

A beruházási sorrendtervet követve évente
átlagosan két-három bírósági épület tervezése
folyik az OBH-ban külső tervező partnerek
bevonásával. A tervezők kiválasztása – az épület és
a tervezési díj nagyságrendjétől függően – nyílt
vagy hirdetmény nélküli, illetve meghívásos
közbeszerzési eljárás, kisebb feladat esetén pedig
egyszerű árajánlatkérés alapján zajlik. Ahhoz, hogy
a bírósági épületek tervezésének elvei, valamint
a beruházói, megrendelői szempontok minél

jobban érvényesüljenek, fontos az építészmérnöki
szakma minél szélesebb körű bevonása. Szakmai
szempontok alapján, amennyiben az adott tervezési
feladat jellege indokoltá teszi, a tervező kiválasztá-
sának módjára építészeti tervpályázati eljárások
lebonyolítását tartom a legmegfelelőbbnek.
Mérőföldként tekintek arra, hogy több mint 10 év
után 2017-ben és 2018-ban erre ismét sor kerülhe-
tett. A pályázatokra beérkezett munkák meglepően
nagy száma pedig azt mutatja, hogy nem csak a 19.
és a 20. század fordulóján volt presztízse a bírósági
épületek tervezésének.

**Milyen követelményeknek kell megfelelnie egy
korszerű bírósági épületnek?**

A funkciójukból adódóan – régen és ma is –
a bírósági épületekben a tárgyalótermek kialakítása
mellett biztosítani kell az ügyfélforgalommal
érintett területek leválasztását a dolgozói terektől,
valamint a tárgyalótermek alternatív megközelítési
útvonalait: külön utat a bírónak, az ügyfeleknek,
a büntetés-végrehajtás embereinek. Az alapokban
tehát nincs különbség. Amire most nagyon oda kell
figyelnünk, az az, hogy a digitális forradalom korában
élünk. Az OBH elnöke pedig a bírósághoz forduló
érdekeit szem előtt tartva kifejezetten szorgalmazza
az elektronikus ügyintézés lehető leg szélesebb
körben történő elterjesztését. Ehhez a régi épületein-
ket alkalmassá kell tenni a modern infokommuni-
kációs és számítógépes rendszerek befogadására, és
részben ez indokolta az új ügyfélközpontok kialaki-
tását is. Az Egri Törvényszék és a Heves Megyei
Főügyészség épülete nemcsak azért kiemelendő,
mert a felújítás keretében itt valósult meg elsőként
az egységes megjelenésű bírósági ügyfélközpont,
hanem azért is, mert vidéki helyszínen itt építettük
ki először három tárgyalóteremben a bírósági
táv meghallgatás technikai feltételeit. A munkavég-
zés feltételeinek biztosítása mellett az is fontos
szempont, hogy a korábban elmondottak alapján
maga a működtetés is költséghatékony legyen.

**Jelent-e valamit önnek, hogy mérnökként és az
OBH főosztályvezetőjeként olyan épületek
felújításáért felelős, melyek korszakos tervezők
művei, nem egy városban a történelmi városkép
szerves részei?**

Egy-egy közel 100 éves, eredetileg is bírósági célra
szánt épület felújítását már a tervezési fázisában
rendkívül érdekes és összetett történeti kutatás
előzi meg. Egy teljes rekonstrukció során pedig
olyan korabeli szerkezeti megoldásokkal is
találkozhatunk, amelyeket ritkán látni az
épületfejlesztések során. A bírósági épületekre
általában az igazságszolgáltatás szimbólumaiként
tekintenek az emberek, s emellett egy-egy
városkép meghatározó elemeit jelentik. Ezáltal
óriási felelősség, hogyan is hajtunk végre úgy egy
átfogó felújítást, hogy megőrizzük a régi értékeket,
de közben meg is teremtsük a 21. századi feltétele-
ket az ügyfelek és az ott dolgozók számára.
Egy-egy teljes rekonstrukció vagy új épület építése
során a hosszú távú használatot, üzemeltetést
tartjuk szem előtt, hiszen a jövőnek építünk.

SAROKHÁZ

Régi-új fényében az Egri Törvényszék és a Heves Megyei Főügyészség épülete

Szerző: MOLNÁR SZILVIA

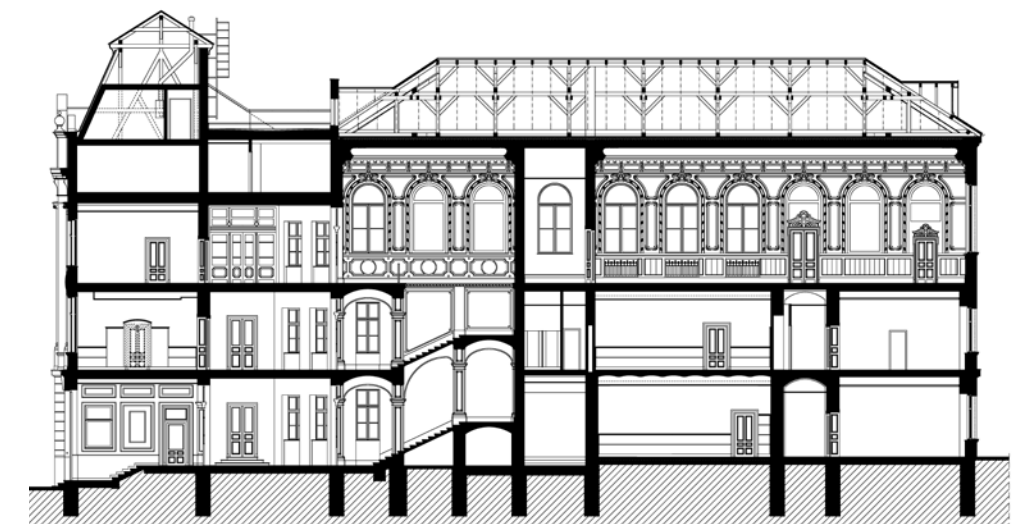
Építészeti, belsőépítészeti forók: BUJNOVSZKY TAMÁS

A 19. SZÁZAD MÁSODIK FELÉNEK MAGYARORSZÁGI ÉPÍTKEZÉSEI SOK ESETBEN ALAPJAIBAN HATÁROZZÁK MEG MÉG MANAPSÁG IS, HOGY EGY-EGY JELENTŐS VÁROSUNKRÓL MILYEN KÉP ÉL BENNÜNK. PERSZE A VÁROSFEJLŐDÉS NEM HÁZAK, UTAK, CSŐVEZETÉKKRENDSZEREK MEGÉPÍTÉSÉT JELENTI CSUPÁN: EGY-EGY ÚJ ÉPÜLET, ÚTSZAKASZ ÉS -HÁLÓZAT, VÁROSRÉSZ LÉTREJÖTTÉT TÁRSADALMI VÁLTOZÁSOK INDUKÁLJÁK.

A *fin de siècle* ideje az igazságszolgáltatási rendszerek átalakulásának, a modern igazságszolgáltatás megalapozásának korszaka, ami új épületek egész sorának létrehozását eredményezte, a kiegészítés környéki években jórészt neoreneszánsz, az új évszázad közeledtével pedig jellemzően neobarokk, neogótikus stílben. Vagyis a historizmus térhódításának hétköz- és ünnepnapjairól beszélünk, ahol a válogatás egyedisége határozza meg egy-egy épület karakterét. Az új bíróságok új díszes épületeivel a városok nem csak egy-egy házzal

lettek gazdagabbak, igény szülte, hogy a központban magasodjanak, így a város szövedékében is jelentős változást hoztak.

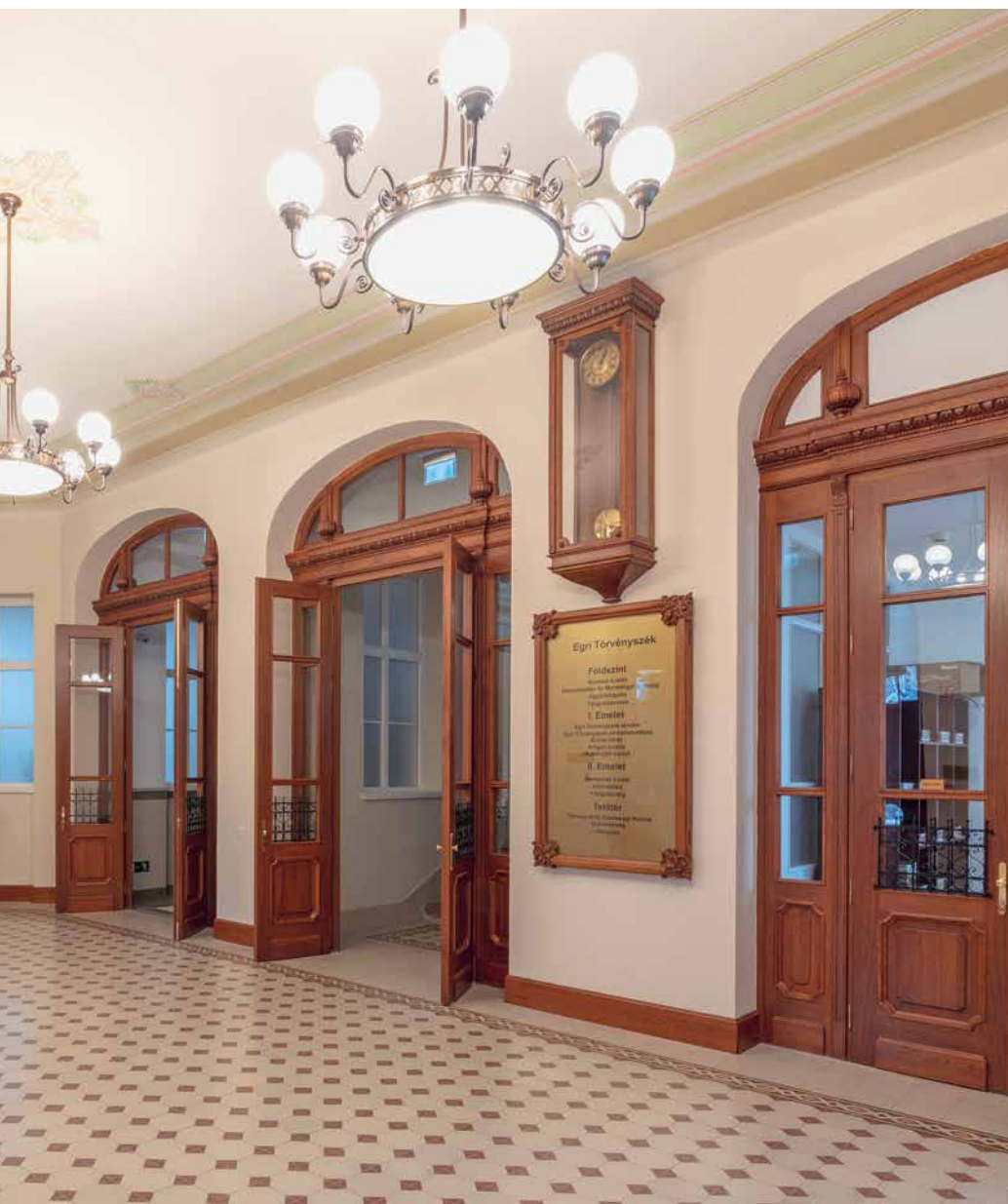
A törvénykezés speciális épületeinek külső és belsőépítészeti részeit tekintve is egységesített követelményrendszernek kellett megfelelniük. Egyebek mellett legyenek méltóságteljesek, ünnepélyesek – megformálásuk így leggyakrabban szimmetrikus –, közönségforgalmi terei tágasak (a szakmai részekről, ahol kell, ott megfelelően

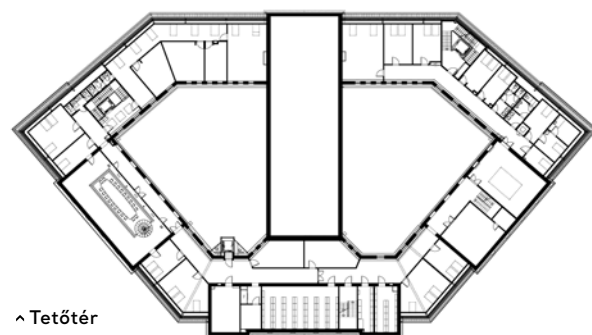

^ A Törvényház utcai homlokzati szakasz.

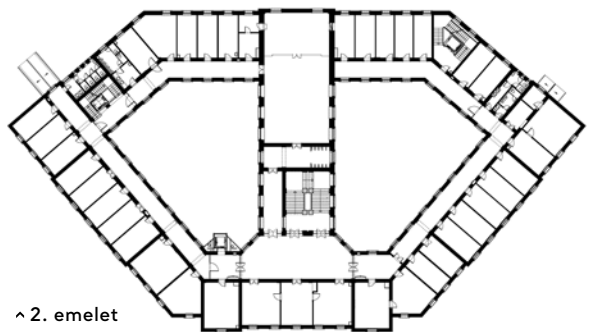
^ Részlet az egyik auláról, ahol a falkutatás egységes díszítőfestést tárt fel a mennyezeten.

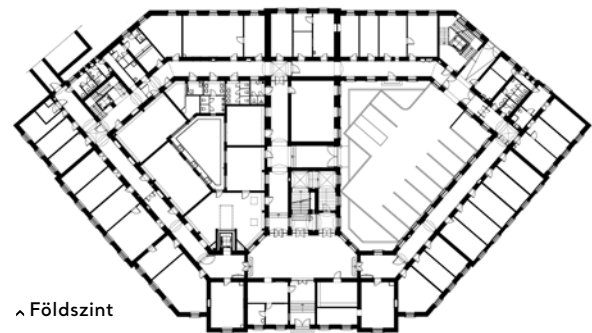
elválnak), díszítésük (pld. a főhomlokzati, a reprezentatív terek díszítményei) didaktikus (1.). Mivel tehát az építészeti rend jórészt a jog szellemiségéhez, a jogrendhez alkalmazkodott, így talán nem is csodálkozunk azon, hogy Jablonszky Ferenc (1864-1945) mellett Wagner Gyulát (1851-1937) a hazai igazságügyi épületek építész-specialistájaként tárgyalja a szakirodalom (2.). Wagner természetesen az igazságügyi épületeken kívül más műfajokban is jeleskedett (közel 150 középületet tervezett a korabeli Magyarország területén), de kétségtelen, hogy a dokumentálhatóan hozzá köthető 35 hazai törvénykezési épülete okán szakértője volt a témának. Háza tükrözik, hogy tervezőjük jól ismerte és remek érzékkel alkalmazta az építészettörténet különféle stílusainak formarendjét, és épületeinek megformálása mellett azok környezetére is nagyon odafigyelt. Az eltelő évszázad azt is bebizonyította, hogy a jó száz évvel ezelőtt létrehozott épületei kiállják az idő, a változás próbáját: mai napig alkalmasak az eredeti funkció betöltésére, de lehetőséget adnak a fejlesztésre is, mint azt az 1906 és 1908 között létrehozott, eredeti nevén – melyet a homlokzati felirat mai is őriz – az egri „Törvényház” is bizonyítja, melyet Eger építészeti öröksége okán barokk formákkal tervezett meg. Az épülethez kapcsolódik, attól

^ Tetőtér

^ 2. emelet

^ Földszint

^ A bővítés után megmaradt belső udvar, és a létrejött zöldtetős szakaszok.

funkcionálisan el nem különíthető az azonos korú börtönépület, továbbá az 1960-as években épült járásbírószáki épület. A Törvényszék épülete – Krusper Béla királyi mérnök felügyelete alatt – Fodor és Reisinger mérnök és építész vállalkozók voltak; az új épületet 1908. augusztus 1-én költözött be a bíróság.

A zártos beépítésű, a Barkóczy és a Törvényszék utcák találkozásánál, műemléki környezetben álló, helyi védelmet élvező épület három föld feletti szintes (földszint + 2 emelet), magastetős, hosszvázás, téglafalaz, részben alapincézett. A két oldalhomlokzata 3-5-3 tagolású, a főhomlokzat 1-7-1 tagolású. Főhomlokzatának sajátossága, hogy a középső 5 tengelyes szakaszt egy-egy azonos ablakkiosztású és díszítésű, az 5 tengelyes rész síkjából kissé kilépő szakasz határolja – így lesz 7 tengelyes. A barokk építészeti homlokzatalakításából ismert módon ezeken az 5 és 7 tengelyes szakaszokon alkalmazott óriás-pilaszterek átfogják egész felületét.

▼ A díszterem pulpitusoldala.

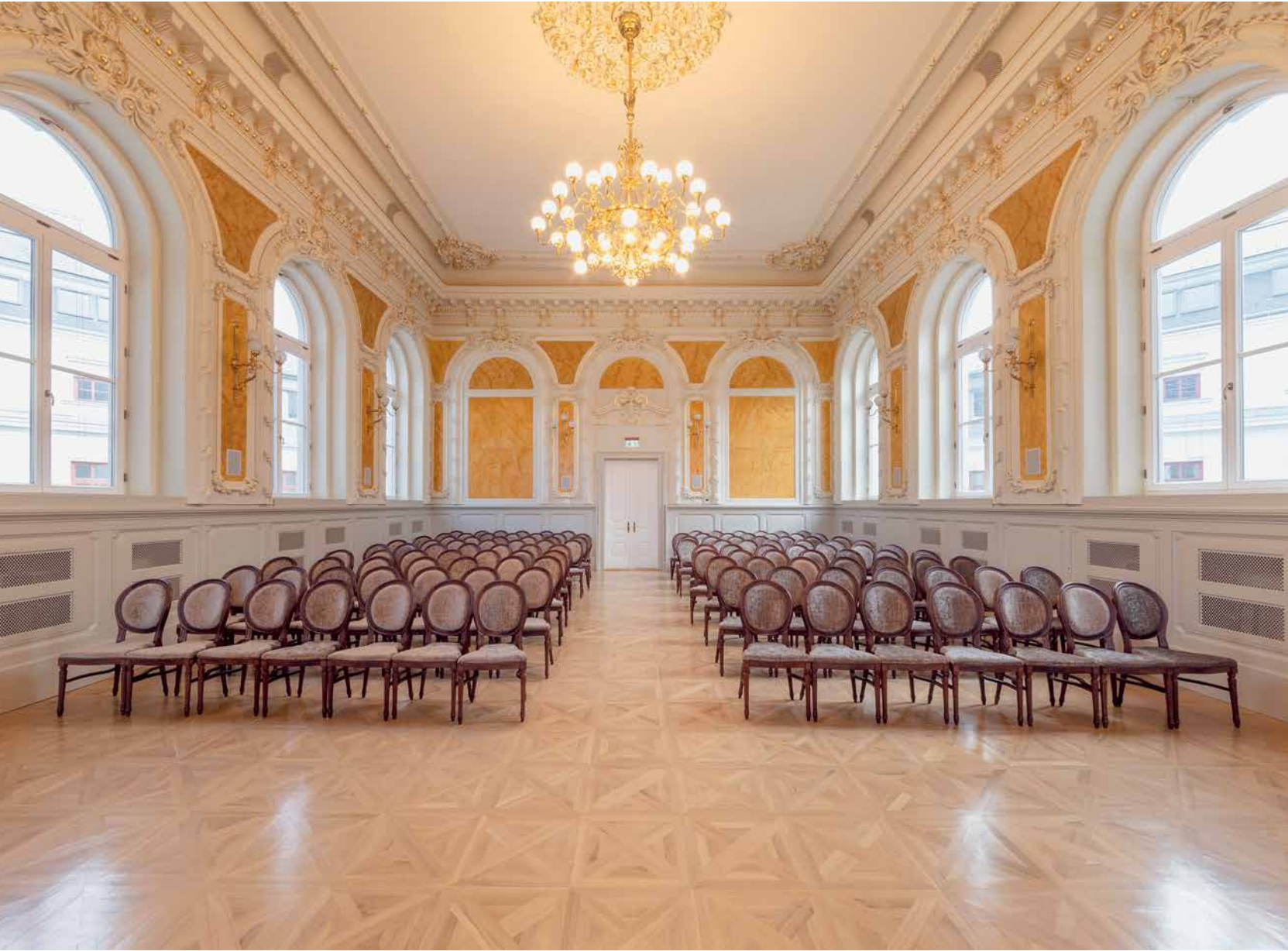
Ezek esetében az első emelet nyílászorkeztései is hangsúlyozottak, különösen a főhomlokzaton, ahol a félköríves lezárási, nyúlók ablakok díszes, barokkos szemöldökpárkányt kaptak.

Ez a homlokzati kialakítás, az épület „azonosítója” a típusok közötti szokatlansága miatt érdekes. Ugyanis a korszakban megépített törvénykezési épületek közös jellemzője, hogy a főbejáratukat minden esetben néhány lépcsőszorral és/vagy oszlopsorral, vagy különféle erőteljes elemekkel hangsúlyozták. Az egi épület nem a járt utat követi. A kisebb eltérések vezetnek a tekintet, adnak iránymutatást, nem a túlzó részletek: a középtengelybe állított főbejárat finom kváderezése, az ajtó keretének kissé felnagyított záróköve, vagy az első szinten, a kapu tengelyében látható ablak a teljesen egyedi, kartusos szemöldökpárkányával. De a főhomlokzaton jobbról-balról lezáró tengelyek díszes, magyar címerrel, díszvázakkal ékített attikái sem nyomják agyon az épületet.

E jól megtervezett ház két, eredetileg azonos alapterületű belső udvart is tartalmaz, egy épülettraktus választja el egymástól az udvarokat, ami egyébként a legmagasabb része az épületnek. Ebben az épületrészben található a nagy belmagasságú törvényszéki díszterem, és ennek a traktusnak a legmagasabbak az udvarra néző ablakai is, oldalanként, szintenként méretbeli különbségeik vannak.

Az épület alaprajzi elrendezése is hasonlóan logikus: a szintek belső oldalán fut körbe a széles közlekedő, amiről az egyes helyiségek nyílnak, a földszinten és az első emeleten a két udvart elválasztó traktussal a középső átkötés is megvalósul, a második emeleten már nem, hiszen itt a törvényszéki díszterem. Ez a tiszta rendszer, mint már utaltunk rá, felkínálta a bővítés lehetőségét is úgy, hogy az eredeti, építészettörténetileg is értékes részek teljes körű rekonstrukciója is megvalósulhatott. A munkálatok két és fél évig, 2018 tavaszáig tartottak.

▼ A főlépcsőház részlete.

▲ A díszterem elegáns, márványt utánzó festéssel a falmezőkben, aranyozással a gipszkeretezéseken, mennyezeti rozettákon.

Legutoljára az 1960-as években történt, de csupán az akkori igényeknek megfelelő javítások, átalakítás az épületen, ám a jelen beruházásban már megadták a szükséges anyagi forrásokat, hogy kiderüljön, mit is rejtenek és mit kínálhatnak az évszázados falak, terek.

Az épületet ismerők számára új élményként hat már a külső is, mert nyoma sincs a neobarokk épületek már-már kötelező, fehérrel párosított Habsburg-sárga színezésének. Jóllehet a beruházásról szóló beszámolóik rendre valamiféle divatot sejtetnek az új, törtfehér kőzet mögött, valójában a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központjának 2012-es szondázó falkutatása bizonyította be, hogy első kifestésekor minden homlokzati szakasz „világos kávé színárnyalatú, meleg tónusú, kőhatású volt. Néhány tagozat valószínűleg tört fehér” (3.) – indokolt volt tehát a változtatás. Restaurált részre tekintve újabb szenzációt adott a három szint auláinak,

a főlépcsőháznak valamint a díszteremnek a festőrestaurátori kutatása, a roncsolásos falkutatás a több rétegű átfestések alatt az aulák mennyezetén egységes díszítőfestést hozott elő, a főlépcsőház, valamint a díszterem falain, mennyezetén pedig a betétekben elegáns márványfestést, a gipszkeretezések, a mennyezeti rozetták pedig aranyozottak voltak. Mindezeket rekonstrukciós festések keretében állították helyre, a végeredmény a belső tér eredeti szervezési elvét is „feltárta”: a földszinti bejárat utáni aulából indulva, majd a főlépcsőházon keresztül a második emeleti díszterembe érkezve egyre fokozódik, érik a díszítés intenzitása, plasztikája. Noha az épület nem műemlék, de műemléki területen áll, illetve a klasszikus homlokzati rendszere is megkövetelte, hogy a korszerűsítés keretében belsőoldali szigetelést használjanak; nyílászáróit felújították vagy az eredetivel azonos módon pótolták, ablakain háromrétegű üvegezést alkalmaztak. E ház fejlesztése nem szimpla gépészeti felkészítés

◀ Az udvar méretének csökkentésével egy elektronikus ügyfélközpont létrehozására nyílt lehetőség.

◀ A tetőtérben galériaszinttel kapcsolt könyvtár jöhetett létre.

▼ Homlokzatok díszvilágításban.

más módon is jelen van az épületben, így például az összetett védelmi rendszerek által (kép- és hangrögzítési, beléptető, és automatikus tűz-jelző). Amik pedig szorosan a funkcióhoz köthető fejlesztések, azok többek között: a korszerű, távmeghallgatásra alkalmas tárgyalótermek (3 darab), gyermek-meghallgatók, tanúk meghallgatására szolgáló, továbbá mediációs szobák.

Az egri épület ma már hűen őrzi a múltat és mutat utat a további hasonló beruházások elé annak megvalósításához, hogy egy régi bírósági épület a hagyományos értékein fölül a 21. század építészeti, gépészeti, biztonsági és bírósági elvárásainak, és nem utolsósorban az ügyfélközpontúságnak is megfeleljen.

Felhasznált irodalom:

1. Kállay István-Pusztai László-Stipta István: *Bírósági épületek Magyarországon*. HG & Társa Kiadó, Budapest, 1993.
2. Dobrotka Katalin: Börtönök tervezője - Wagner Gyula élete és munkássága. In: *Építészfórum.hu*, 2014 - <http://epiteszforum.hu/bortonok-tervezoje-wagner-gyula-elete-es-munkassaga> (utolsó letöltés 2019. 02.28.)
3. Pirity Attila (STÚDIÓ Északmagyarországi Tervező Kft.): *Módosított engedélyezési tervdokumentáció*. Miskolc, 2014. október.

a mai kor, egyúttal a jövő funkcionális kihívásaira. Wagner Gyula egykori komplex tervének hála, ma az épület 1700 négyzetméterrel több területet kínál, így összességében 7080 négyzetméteres. Ugyanis új helyiség felosztással, funkcióváltásokkal, mobil vagy fix válaszfalakkal is sokat lehet korszerűsíteni egy régi épületen, történt esetünkben ez is, de a belső udvari és a tetőtérhasznosítással (hisz' a kontyolt manzárd tetőnél például a tetőgerinc magassága közel 22 méter) sikerült újabb területekhez jutni – és a tetőtéri bővítés nem

változtatta meg az épület eredeti utcaképét. A börtönoldali udvar teréből újabb tárgyalótereknek, modern, elektronikus ügyfélközpontnak, pénztárnak és szociális helyiségeknek nyertek területeket, kijáratokkal a meglévő közlekedőre, valamint a megmaradt udvarra, és ezen új épülrészek az első emelet magasságában zöldtetős lefedést kaptak. A járásbírószág felőli udvarban az akadálymentes közlekedést szolgáló, autóbeyárón át megközelíthető parkolóhelyeket alakítottak ki, de a korszerűsítés ökológiailag is

fontos elemei: két 6,5 m³-es esővízgyűjtő tartályt is itt, a térfelszín alatt helyeztek el, a szürkevizet például a földszinti és az első emeleti, ügyfélmosdókban használják fel. A tetőtérben nyert területeken irodák, irattárak, raktárak, tanácskozó- és szociális helyiségek, teakonyhák készültek, valamint egy galériaszinttel bővített könyvtár, ami a galériaszintről és a tetőtéri közlekedő irányából kap természetes fényt. Utóbbiról kitekintve a belső tetőrészekre látható, hogy az épületet napelemekkel is ellátták, de persze a modernizáció számos

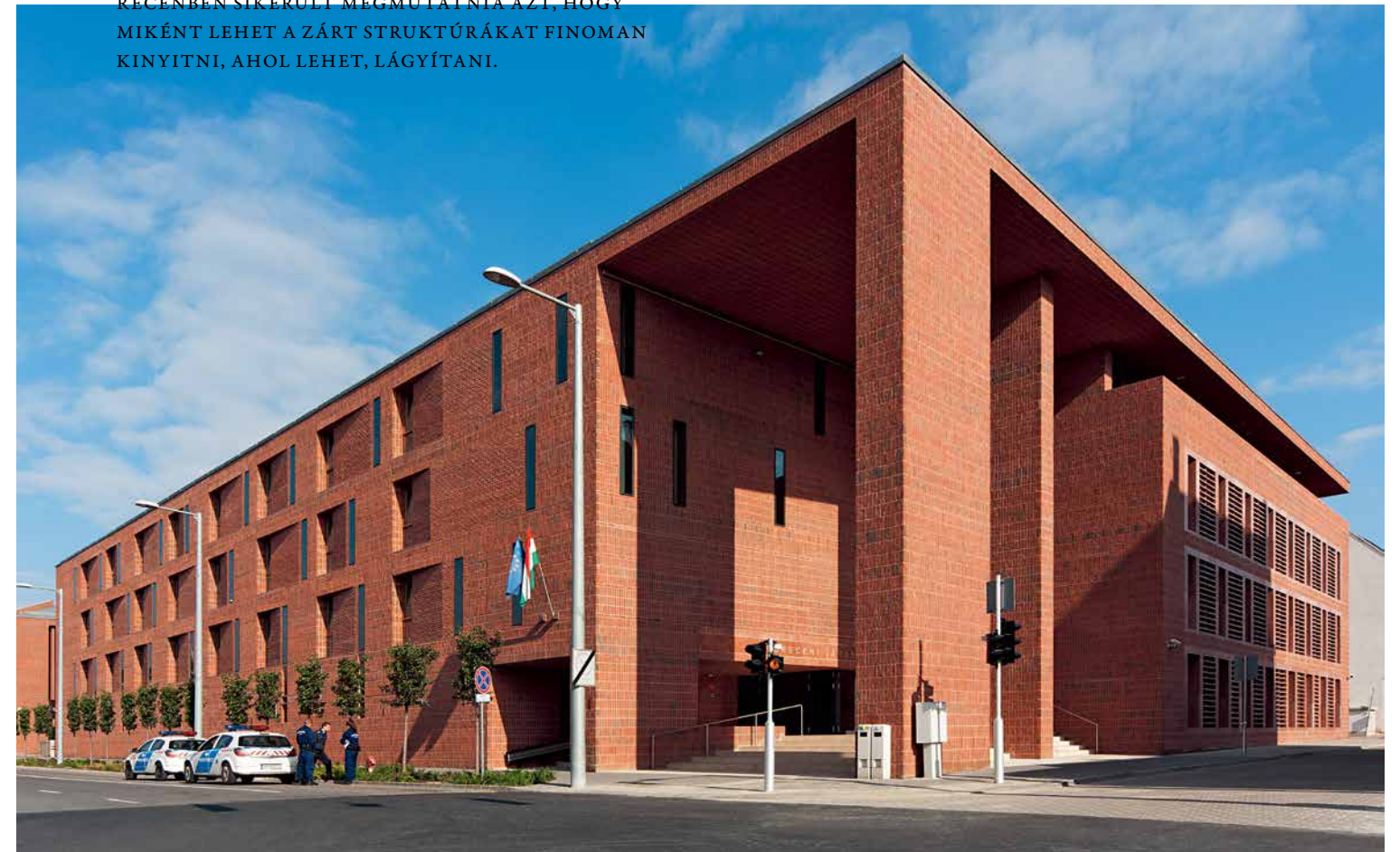

SZIGORÚ KÖTÖMB ÉS PURITÁN TÉGLABURKOLAT

Koller József igazságszolgáltatási épületei

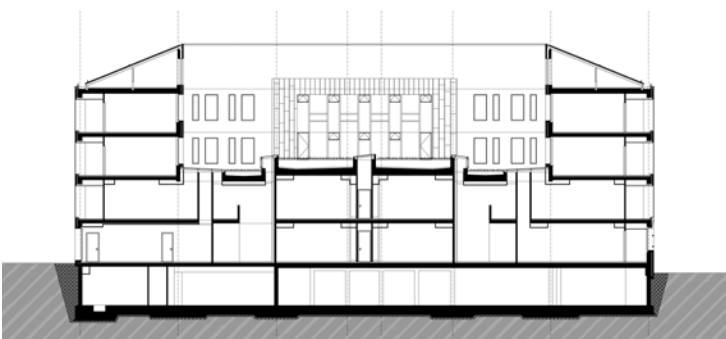
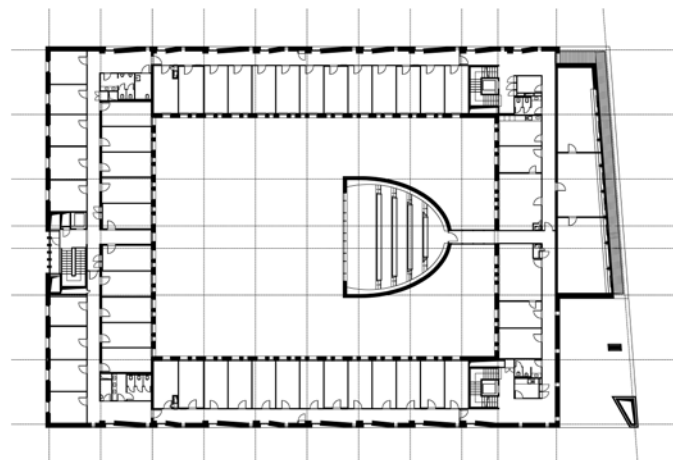
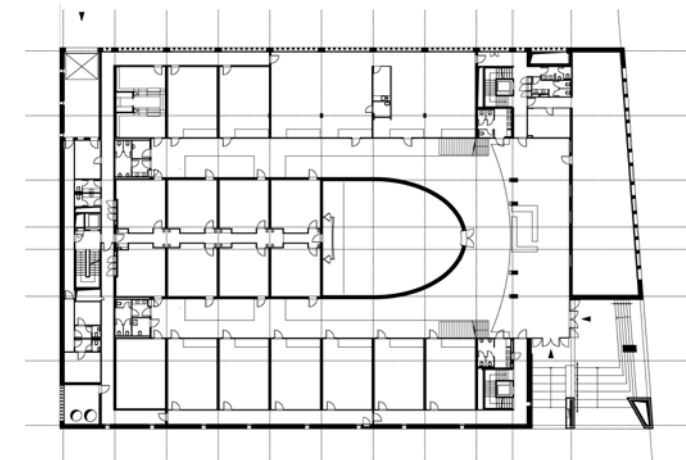
Szerző: BÁN DAVID
Fotó: BUJNOVSZKY TAMÁS

A HAZAI BÍRÓSÁGÉPÍTÉSI GYAKORLAT – A MŰFAJ
OKÁN – SZIGORÚBB KÖTÖTTSÉGEKET TÁMASZT A
TERVEZŐ ÉPÍTÉSZEK ELÉ. KOLLER JÓZSEFNEK ÉS
MUNKATÁRSAINAK PÉCSETT, DE KÜLÖNÖSEN DEB-
RECENBEN SIKERÜLT MEGMUTATNIA AZT, HOGY
MIKÉNT LEHET A ZÁRT STRUKTÚRÁKAT FINOMAN
KINYITNI, AHOL LEHET, LÁGYÍTANI.

A bíróságoknak, az igazságszolgáltatási épületeknek a köztudatban van egyfajta tekintélyes méltósága, szigorúsága, hidegsége. Szemünk előtt egy széles lépcsősor felett ránk boruló, általában portikusszal lezárt, oszloprenddel tagolt, tekintélyt parancsoló bejárat lebeg, ami a 19. századi hatalmas középületépítési hullám itthoni, de nemzetközi szinten is jól felismerhető modelljét tükrözi. Az angolszász területeken mindezt sokszor koronázza kupola, de a bejáratot keretező kolonnádsor szinte elmaradhatatlan kelléke akár még a 20. század második felének bírósági épületeinek is. Úgy tűnik azonban, hogy a nyugat-európai tendencia az utóbbi időben változóban van, amely a bíróság működésének újabb irányaira reagál. A nyilvános viták jórészeinek szerepét a párbeszéd és a mediáció veszi át, amihez a nagyméretű tárgyalók helyett kisebb termeket, de sokszor inkább intimebb szobákat alakítanak ki. A zárt épületek nyitottabbá, akár üvegdoboz-szerűen teljesen transzparenssé válnak.

A közelmúltig azonban nem ez a karakterisztika érvényesül a hazai új igazságszolgáltatási épületeken. Inkább egy nagyon szigorú, többszörösen összetett funkcionális teret kell egy minél zártabb dobozban elhelyezni úgy, hogy az a külvilág felől minden irányban védve legyen. A jelen sorok nyilvánvalóan nem kívánják vizsgálni a hazai bírósági gyakorlat pszichológiai hatásait, de az értelemszerű, hogy igazságszolgáltatás alapirányultsága, a műfaj nagyban megjelenik az építészeti kiképzéssel szembeni elvárásokban is. Éppen ezért jelenthetett komolyabb kihívást a tervezők számára, hogy minként lehet ennek a nagyon összetett elvárásrendszernek úgy eleget tenni, hogy a megszülető épületek a városi környezetük méltó elemei lehessenek, a zártság pedig valamelyest feloldást nyerjen. Hiszen a bíróság mindig is a kiemelt középületek közé tartozott, általában meghatározó térformáló erő, a város szerves része. Koller József és munkatársai először az ezredfordulón a budapesti Thököly út-Hungária körút sarkára terveztek

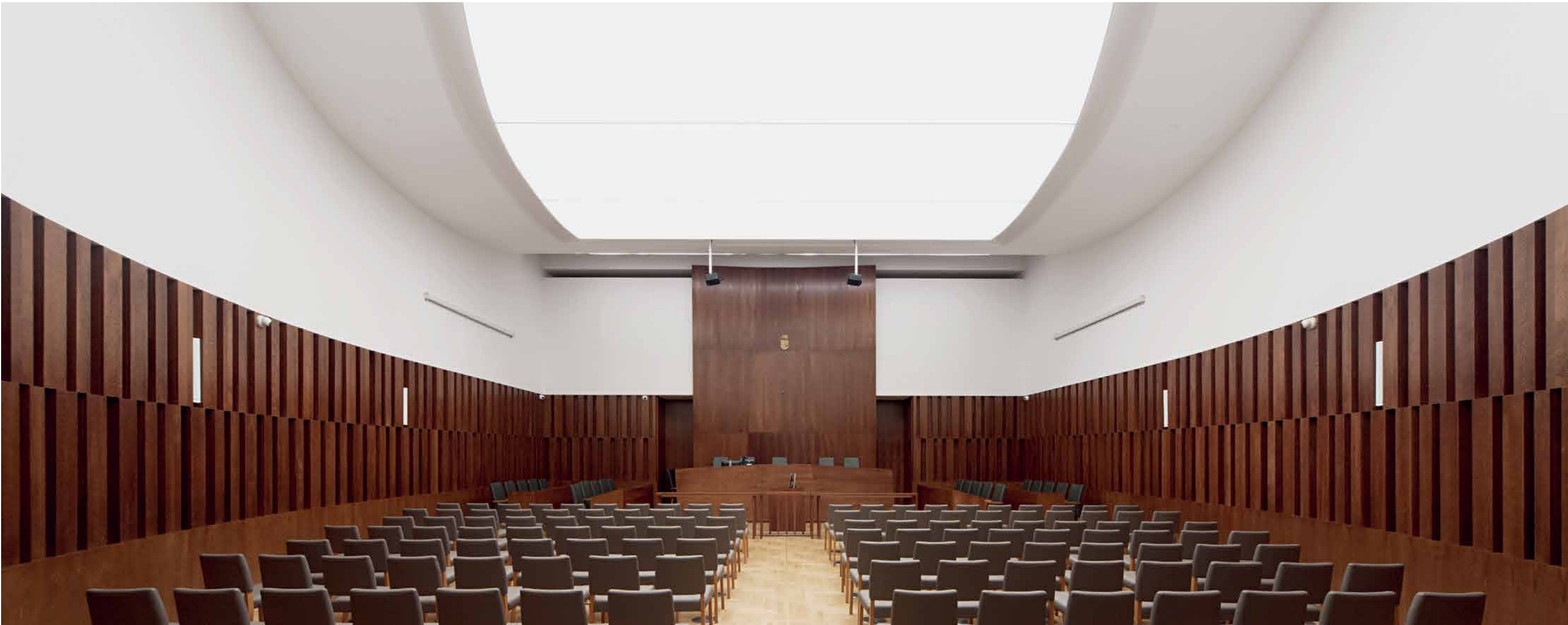

nyert agorát beépítették: leválasztott dolgozói bejáratot, gépészeti tereket, irattárat alakítottak ki, az emeletráépítésben pedig el tudták helyezni a szükséges ügyfélforgalmi bejáratot, aulát, nagyobb méretű tárgyalókat. Az épület zártságán a nagytáblás köburkolatban lőrészerűen megformált, keskeny ablakok igyekeznek lazítani. A keleti homlokzaton a kőtáblák egymásmellé sorolásával egy durvább, de ezáltal előbb felület jött létre, s ez töri meg az épületre jellemző

^ Tetőterasz és a közlekedőszárny részlete Debrecenben.

› Tárgyaló részlete.

igazságszolgáltatási épületegyüttest, amely óvón foglalta volna körbe a meglévő, pontszerű toronyházat. A zártság kérdését a masszív kőhomlokzaton szabálytalanul elhelyezett rések, lamellák, rejtett üvegfalak oldották volna fel, de maga a bástyaszerű tömb a nyugalmat, csendet a világtól való valamelyest elvonulás lehetőségét nyújtotta volna a belső világnak; a kiviteli tervek elkészültek. Kollerék műterme végül Pécsen és Debrecenben épített bírósági tömböket, ezekben próbáltak meg a megrendelő által előírt zárt struktúrákon különböző megoldásokkal, jelekkel lazítani. Pécsen az 1970-es évek második felében elkezdett, de teljességében soha meg nem épült igazgatási negyed torzója kapott új, igazságszolgáltatási funkciókat. A volt megyei tanács székházának belső tereit az ezredfordulón az új funkcionális igények szerint kellett bírósággá átalakítani, valamint az omladozó homlokzatot helyreállítani. Koller József javaslatára az épülethez kapcsolódó, teret lényegében sosem

homogén összhatást. A belső tér is kőlapokkal és fával operál, a természetes fény pedig a felső bevilágítókön hatol be a tárgyalótermekbe, várakozóterekbe.

Debrecenben nemcsak egy meglévő városképi elem újragondolására, hanem egy teljesen új térség megteremtésére kapott megbízást Koller József és csapata. A városközpont szomszédságában létesülő észak-déli tehermentesítő út egyik térfalaként épült meg a három egymáshoz szorosan kapcsolódó, de mégis külön entitással bíró igazságszolgáltatási épület. Első ütemben a Debreceni Ítéltábla és a Fellebbviteli Főügyészség tömbje jött létre (2006), azt pedig egy évtizeddel később követte a Debreceni Járásbíróság (2016). Az épületek az időbeni eltolódás és a belső terek tagoltsága ellenére szépen kirajzolt, egységes térfalat alkotnak. Az évszázaddal korábbi, nagy előlépcsővel elemelt bejárattal rendelkező bírósági épületek homlokzatkialakítási hagyományát a tervezők itt mintegy kifordították. A sarokra pozícionált levegős főbejáratok egyfajta negatív előteret kaptak, ezzel biztosították az emelkedettebb bejáratokat, amelyek jól utalnak, de mégis határozottan szakítanak az évszázados előképpel.

Az alapkoncepciót megtartva, de az első két épület tanulságai után, valamint az igazságszolgáltatási struktúra változása miatt a záróépület szerkezeti

kialakítását újra kellett gondolni, ami leginkább a belső terek sűrítésében jelent meg.

A külső kubatúra az eredeti elképzelést követi. A kifelé alapvetően zárt homlokzaton a ritmumos, szinte lőrészszerűen kialakított ablakokon a beáramló fény ad játékosságot a belső számára, a külső burkolat a városi középítmészet korabeli hagyományait felidéző réglakialakítású lett. A belső tér kialakítását a szigorúan meghatározott funkciók diktálták: a megfelelő részek szétválasztása, a tárgyalók több irányú megközelíthetősége, a zárt bírói és a közönség számára nyitott ügyintézői irodák megfelelő elrendezése.

Úttörőnek lenni nem mindig hálás feladat, így a debreceni új városrész kialakításában erőteljesen domináló igazságszolgáltatási épületegyüttes megalkotása is sok kihívást jelentett a tervezőknek. Koller Józseféknek úgy kellett elindítani egy léptékváltást, hogy a szigorúsága ellenére kellő mértékben idomulhasson a város szövetébe, ugyanakkor jó kiindulópontot is jelenthessen az útvonal később kialakuló tömbjei számára. Legyen egy markáns jel, amely a zártság és a kötöttségek ellenére mégis befogadó. Mindezt pedig az épületegyüttes önmaga szabta határain belül mozgó finom eszközökkel, a ritmusosság-gal, a téglafal különböző bemetszéseivel, a fény és az árnyék állandó játékával sikerült szépen elérni, teljessé tenni.

› A városi középítmészet hagyományait idéző anyaghasználat.

▼ A könyvtár részlete.

TÉR-IDŐ KONTINUUM

*Gondolatok a Soproni Járásbíróság és a Soproni
Járási Ügyészség épületegyütteséről*

Szerző: MOLNÁR SZILVIA
Építészeti és belsőépítészeti fotók: BUJNOVSZKY TAMÁS

HÁRS ÉS FEKETE. EGY-EGY NÉV,
MELYEK ÖSSZEFORRTAK SOPRON
ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETÉVEL, ÉS EGY
FUNKCIÓJÁT VÁLTÓ, KIBŐVÍTETT
SOPRONI KÖZÉPÜLET TÖRTÉNETÉBEN E
NEVEK TULAJDONOSAI,
LEGYŐZVE AZ IDŐT SZAKMAI
TALÁLKOZÓT ADTAK EGYMÁSNAK
NÉHÁNY ÉVVEL EZELŐTT.

◀ A Járási Ügyészség bejárata.

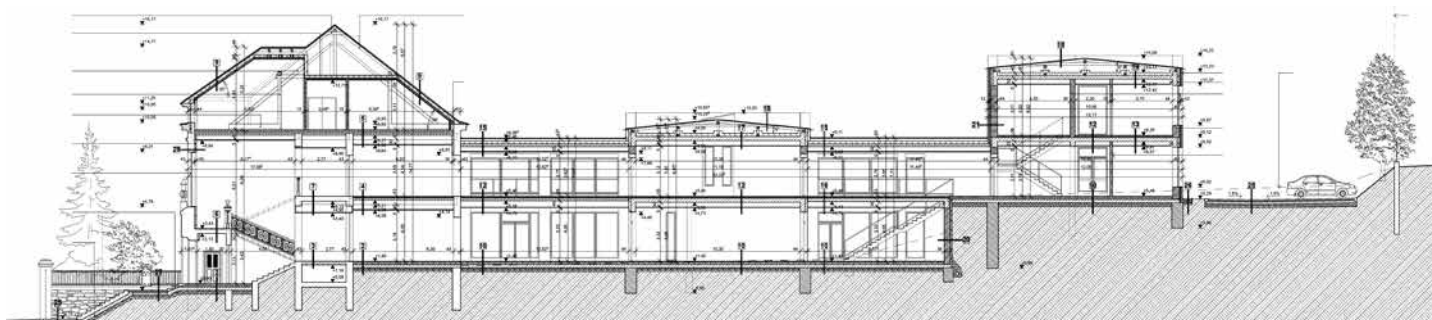
Hárs György építésmérnök, építőmester (1898-1971) köz- és lakóépületeivel lépten-nyomon találkozhatunk Sopronban, pályáján az 1930-as évek sajátos kettőssége: a historizáló és a modernizmus stílusjegyeinek már-már egyidejűsége is tetten érhető. A város egyik legszebb fekvésén, a Kurucdomb alján, egész pontosan a Rozália út és a Kurucdomb-sor elágazásánál, egy kis teresedésen áll az 1931-ben átadott Szent István Római Katolikus Elemi Népiskola historizáló épülete, melyet Hárs Balogh Kovács Sándorral közösen tervezett, a kivitelezését viszont maga vitte végig. Az épület ma már Helyi Építészeti Emlék, védelem alatt áll. A városképileg igen-igen előnyös pozíciójú, kétszintes,

főhomlokzatán háromsztatú, középrészén a főbejárattal, afelett a félköríves záródású, konzolos, íves szemöldökpárkányos, osztott ablakkal, plusz attikaszinttel kiemelt épületben eredetileg szintenként három-három tanterem épült. Mint katolikus oktatási intézmény (fűiskola) a Konvent felügyelete alatt működött az 1948-as államosításig, azt követően állami iskolaként (Pataki Ferenc Általános Iskola). A rendszerváltás után a Konventnek sikerült néhány soproni iskolát, közülük a kurucdombot is a katolikus oktatás számára átvennie az önkormányzattól, de a helyi katolikus iskolaösszevonások következtében, 2006-ban úgy döntött a Konvent, hogy bezárják ezt a tanintézményt.

◀ Zárt belső udvar szeglete.

✓ Az egykori Elemi Népiskola lépcsőháza.

A kétezres évek második felében született döntés arról, hogy a külön épületekben működő Soproni Járásbíróság és a Soproni Járási Ügyészséget közös épületben helyezik el. A Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság az Ügyészség és a Bíróság közös, mégis a két intézmény önálló működését biztosító új helyszínét a belvároshoz közeli, jól megközelíthető kurucdombi

régi iskolaépületben, és annak tervezett, kortárs bővítésményeiben jelölte ki. A bővítéshez szükséges terület két telek összevonásával állt össze ezen a nyugati irányba lejtős, teraszos városrészben.

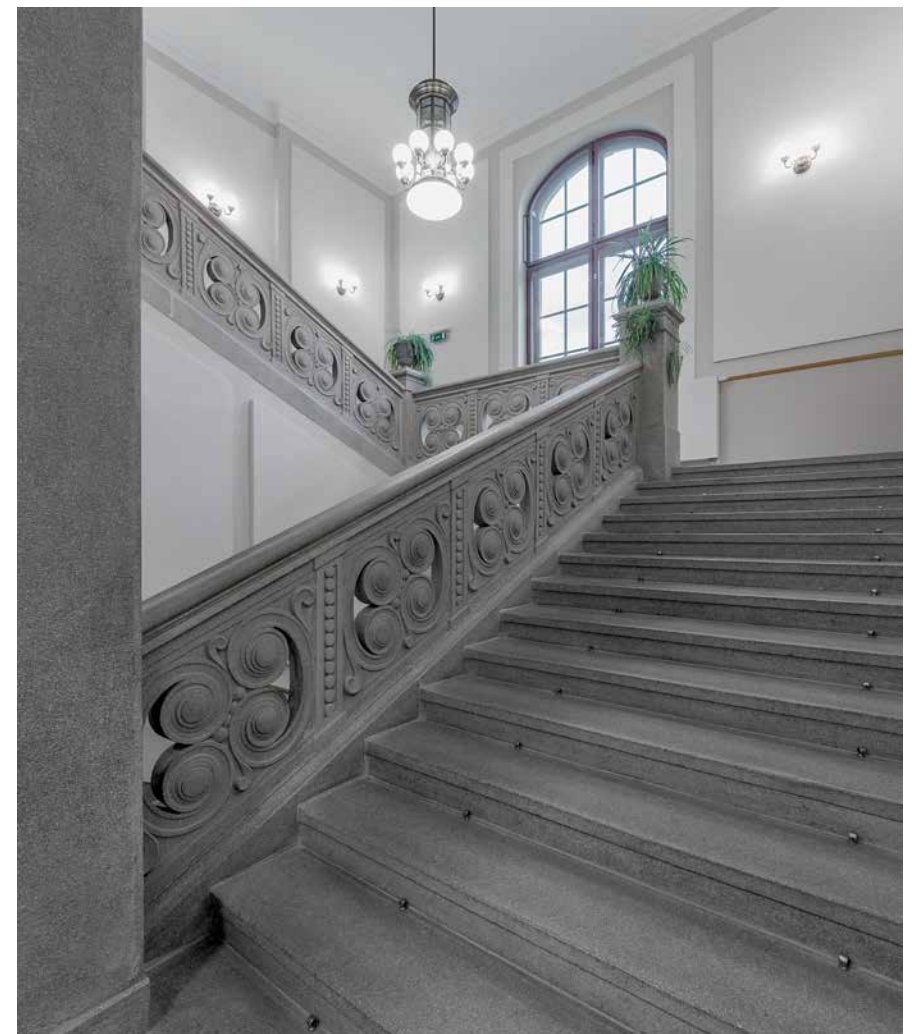
A teljes beruházás vezető építésztervezője Fekete Szilárd (A2 Építésziroda) volt, aki az 1990-es

évektől számos lakó- és középületet tervezett a városban, de a szakmai közéletben is aktív, többek között a kilencvenes években egészen a kétezres évekig a soproni Önkormányzat Városfejlesztési Bizottságának/Albizottságának szakmai munkájában vett részt, továbbá oktatói tevékenységet is folytatott: a Soproni Egyetem

Alkalmazott Művészetek Intézetében óraadó, diplomakonzulens volt.

A tervező zárt belső udvarokkal, parkolókkal tagolt, három épülettömbből álló, azokat középfolyosós rendszerrel összekapcsolt együttest alkotott. Akár a Kurucdomb-soron, akár a Rozálián halad felfelé a szemlélő, mindkét úton az illeszkedés-elválás játéka, és a terület természetes adottságaira való építési reflexiók gyönyörködtetik.

A meglévő, szeriöz tömbformálású, visszafogott épületplasztikával díszített, vakolt homlokzatú historikus rész mögött, a terep adottságai okán az egymástól belső udvarokkal, parkolóval elválasztott két újabb, téglahomlokzatú traktus egy-egy szinttel magasabban ül a teraszokon. Az egyes traktusok hol kilépnek a historikus tömb oldalhomlokzatának vonalából, hol pedig homlokzatukat tervezőjük „visszahúzta” kissé a szomszédos falszakasz vonalától. Hasonlóan finom architektusi gesztus érvényesül a nyílászárók rendszerében: a historikus épületrész ünnepélyes, egyenletes ablakkiosztásaival „szemben” a téglahomlokzatos, monolitikus épületrészekben más az ütem. A szabálytalan ritmikájú – keskeny, páros sávablakok, homlokzati rések, árnyékolóval felépített - ablaksorok váltakoznak egymással annak megfelelően, hogy belső udvarra néznek-e, esetleg az utca felé,

◀ A korszerű tárgyalók egyike.

szobák, tárgyalók; a tetőtérben irattár és könyvtár a Bírósági részeken, valamint persze szociális helyiségek és teakonyhák. Utóbbiak az Ügyészség emeletén szintúgy, és ugyanitt irodák.

Míg a Bíróság '30-as évekbeli épületrészében meglévő adottság az ablakokon át belépő egyenletes, természetes fény, a zártabb homlokzati kialakítású új épületrészekben éppen az enteriőrökben érzékelni, hogy egyáltalán nem véletlenszerű az ablakok sávossága, résszerű, sorolt elhelyezése. Ahol szükséges, ott formájukkal, méretükkel az optimális benapozást szolgálják, a belső udvarok esetében pedig a belső tér nyugalmának a megteremtését úgy, hogy mindeközben minimális nexus is teremtsék a külvilággal. Mert ez az épületkomplexum noha merész oppozíciónak hat a régi-új összekapcsolásával, mégsem idegen test ebben az építészeti környezetben. Egyfelől

a historikus példák nem ismeretlenek a környéken, másfelől a téglalátványos formában való alkalmazására nem is lehetne jobb példánk, mint az 1840-es években felhúzott magas tornyú Régi szélmalom, valóban csak néhány lépésre a Bíróság-Ügyészség épületétől. S végül, de nem utolsósorban ez az eltérő, izgalmas regisztereken megszólalni képes, Winkler Oszkár-díjjal jutalmazott épületegyüttes képes a régmúlttal is kapcsolatot teremteni. Az egykori Pannonia területéről eddig ismert egyetlen jellegzetes ókori főterének részleteit Sopron belvárosa alatt, egy háborús bombatalálatot kapott sarokház helyén tárták fel úgy negyven évvel ezelőtt, ma a *Forum Scarbantiae* című kiállításon láthatók ezek a részletek. És ha rápillantunk az Ügyészség portikuszos főbejáratára, mintha egy ókori fórum, talán épp Scarbantia Fóruma egyik középületének 21. századi leszármazottját tisztelhetnénk benne.

▼ Tömrő, résablakos homlokzat a Rozálián felfelé.

› Középfolyosós rendszer kapcsolja össze a három épületrészt.

illetve, hogy milyen helyiségből – irodahelyiségek, tárgyalók – nyílnak.

Izgalmas kettősséget érzünk.

Mert miközben ezek az új épületrészek (mondjuk el most már a funkciójukat is: a Bíróság a historikus tömbjét kiegészítő középső részben működik; a telek felső határára épült, külön főbejárat, saját parkolóval az Ügyészség) anyagszerűségükkel, nagy

tégla felületeikkel erőt és tekintélyt sugároznak, a ki- és visszalépő homlokzati szakaszaik, a sajátos ritmikájú ablakkiosztásaik, vagy az Ügyészség portikuszos főbejárata mégis oldják a szigor, az építészeti megoldásaival fejezi ki, hogy itt bent az Emberen, a Személyen a fókusz.

Az épületrészek belső térszervezésében, térkialakításaiban fokozottan érvényesül a humánusra való törekvés. Minden épületrész akadálymentesített,

és az ügyfelek által használható szociális helyiségeket a főbejáratok közelében helyezték el. A Bírósági épületek földszintjén a tárgyalókat, az egyes irodákat, várókat, ügykezelői, pénztári egységeket, az Ügyészségben például az ügyfélforgalmi, iratkezelési és -tárolási helyiségeket, valamint a távolról ideérkező szakértők számára egy kis apartmant alakítottak ki. Felfelé haladva a traktusok szintjeire az ügyvitel privátabb részei következnek – leírói, bírói, fogalmazói, titkári

PILLANTÁS A JÖVŐRE

A BÍRÓSÁGI IGAZGATÁS KÖZPONTI SZERVE AZ ORSZÁGOS BÍRÓSÁGI HIVATAL (OBH) JELENLEG 186 ÉPÜLET MEGFELELŐ GAZDÁLKODÁSÁVAL KAPCSOLATOS FELADATOKAT LÁT EL, EZ MAGÁBAN FOGLAL EGYEBEK MELLETT ÉPÜLETFELÚJÍTÁSOKAT, KOMPLEX ÉPÜLETFEJLESZTÉSEKET, DE MINT A KÖVETKEZŐ OLDALAKON LÁTHATÓVÁ LESZ: ÚJ-ÉPÍTÉSEK IS FOLYAMATBAN VANNAK. EZEK KÖZÜL MUTATUNK MOST MEG NÉHÁNYAT.

Szerző: MOLNÁR SZILVIA

A TAPOLCAI JÁRÁSBÍRÓSÁG ÉS TAPOLCAI JÁRÁSI ÜGYÉSZSÉG ÉPÜLETÉNEK TELJES REKONSTRUKCIÓJA ÉS BŐVÍTÉSE

A Köztársaság tér Tapolca központi tere, ahol Orbán Ferenc építész tanár tervei alapján 1929-re épült fel a Járásbíróság épülete. A törvénykezés és ügyvitel 21. századi követelményei és az épület állapota mostanra megkíván-
ták a 90 éves épület rekonstrukcióját és fejlesztését. Szabó Péter és Gazdag András építészek nyertes pályázatának sarokkövei a Járásbíróság eredeti épületének megtartása, értékeinek feltárása, valamint a két intézményi rész – járásbíróság és ügyészség – építészeti tömegként való elkülönítése voltak. Az új épületrészek – járási ügyészség, tárgyalótermi tömb – homlokzati tagolási ritmusa jól illeszkedik a '20-as évekbeli bírósági épülethez. A régi és az újabb egységek pozicionálása révén létrejövő keretes beépítés következtében belső kert alakítható ki az egyes tömbök között, valamint az ügyészség épülete előtt szép, zöldfelületként kialakítható teresedést terveztek az építészek. Az átgondolt alaprajzi kialakítással létrehozott épületrészek belső tereinek tervezésénél (különösen az új, „nulláról” kezdhető részek esetében) fontos szempont volt a tervezők számára, hogy megnyugtató, a feszültséget oldó méretekkel, anyagokkal, látványokkal dolgozzanak. Az elhelyezendő funkciók meghatározása a korábbi példáinkhoz hasonlóan történt. A bírósági (alap)épület pincéjében raktárakat javasoltak kialakítani a tervezők; a földszint a tárgyalások, ügyintézés, meghallgatások szintje a szükséges kiegészítő és háttérfunkciókkal (munkatársi és ügyfélmosdók, átvizsgálóterek). A régi épület emele a bírói, elnöki, tisztviselői szint, amelyen a jelen beruházásban oktatótermeket, vendégapartmanokat, valamint személyzeti öltözőt is létrehoznak. Az ügyészségi tömb földszintjén irattárat, bűnjelkamrát, kihallgatósobát, lajstromirodát és mosdókat, az emeleten vezető ügyészi helyiségeket, és a kapcsolódó titkárság irodai tereit (plusz raktárakat, gépészeti helyiségeket stb.) találjuk majd. A beruházás megvalósítása 2021 elején várható. (Építész: Szabó Péter és Gazdag András)

Maximális beépíthetőség: **56,7%**
Maximális építménymagasság: **9,23 méter**
Szintterületi mutató: **1,1**
Minimális zöldfelületi mutató: **20,2%**

AZ ÉRDI JÁRÁSBÍRÓSÁG ÉS ÉRDI JÁRÁSI ÜGYÉSZSÉG ÚJ ÉPÜLETE

Két szomszédos telek összevonása adja az alapot Érd új bírósági épületének létrehozásához. Az alagsor + földszint + két emelet magasságú épületben egymástól függetlenül működő, külön utcai és udvari bejáratral, portákkal kialakítva az Erdi Járásbíróság és az Erdi Járási Ügyészség szervezeti egységei kapnak helyet. Nem mellesleg az Erdi Járásbíróság a „lefiatalabb járásbírósági intézmény” hazánkban. A hosszan elnyújtott, irodaház-jellegű, korszerű, akadálymentesített épület fő szintje a földszint, ide koncentrálódik minden ügyfélszolgálati forgalom. (Az alagsorban történik a büntetésvégrehajtás behajtása és a fogvatartottak beléptetése, továbbá raktárak és gazdasági háttérfunkciókat kiszolgáló terek találhatók e szinten). A földszinten az ügyészségi oldali porta melletti előtérből közelíthető majd meg a kihallgató-helyiség és a lajstromiroda, a porta mögött rejtetten a tanúvédelmi szobát alakítják ki. Persze személyzeti részek is helyet kapnak ezen a szinten: leíró, irattár, bűnjelraktár, személyzeti mosdó, takarítószer raktár készül majd.

A bírósági oldalon külön bejáratot kap a személyzet, további egyet a védett tanúk. S a földszinti ügyfélközponton, szociális helyiségeken, büfén és a tárgyalótermeken fölül öt kistárgyaló és két közepes tárgyaló is segíti a bírósági munkát. Speciális területeket is rejt majd a bírósági oldali földszint: itt helyezik el a védett helyiségeként kialakított őrzetesi cellákat, beszélőt, csomagvizsgálót. Gazdaságos térkihasználás okán középfolyós irodastruktúrát terveztek az építész az első emeletre. Az ügyési oldalra 10 irodát és a személyzetet kiszolgáló helyiségeket pozícionáltak. A bírósági részre polgári és büntető kezelőirodák és összesen hét bírói blokk kerül, továbbá a bírói, alkalmazotti kiszolgálói funkciók egységei (mosdók, teakonyhák, szerverszobák stb.).

A második, teraszos emeletet jelentősen visszahúzták az elsőhöz képest a tervezők. Ez a vezető ügyészi titkárság szintje, így itt az ügyészségi oldalon főirodát, tanácskozótermet és a titkárság háttérintézményeinek tereit alakítják ki. A bírósági oldalon ez az elnöki és az elnöki jegyzői szint, plusz háttérirodákkal, funkciókkal, valamint itt működik megépítése után a szakkönyvtár. A kivitelezés a tervek szerint 2019. első felében indul. (Építész: Semmelweis Tamás /felelős tervező/, Szeghi Gábor /építész tervező/)

Alapterület (nettó, összesen): **3570,90 m²**
Zöldfelületi mutató (19154 hrsz. területen): **14,71%**
Zöldfelület (19152 hrsz. területen): **32,72%**
Beépítettség (19154 hrsz. területen): **61,99%**
Beépítettség (19152 hrsz. területen): **0%**

A SZEGEDI TÖRVÉNYSZÉK ÉS SZEGEDI JÁRÁSBÍRÓSÁG ÉPÜLETE

Szeged Széchenyi téren álló, egy nagyobb és két kisebb belső udvarral rendelkező, eredetileg is a törvénykezés számára épített, 1958 óta országos műemléki védelem alatt álló neoreneszánsz épület mára már funkcionális, épületszerkezeti, gépészeti tekintetben egyaránt elavult, felújításra, illetve bővítésre is szorul. A meglévő, nagyjából 9500 négyzetméter alapterület helyett kb. 12 500 négyzetméteren biztosítja majd a jövőben a hatékonyabb, korszerű munkavégzést. A beruházáshoz készült tervek alapján a megközelítőleg négyzet alakú, két-, illetve háromemeletes tömegű ház homlokzatait a koronázó főpárkányig az eredeti állapotnak megfelelően felújítják. A főpárkány fölötti tetőrészt mai anyaghasználattal újrafogalmazva egységesítik, illetve a palazzókra jellemző tetőformával zárják az épületet. A bővítés jelenti egyrészt azt, hogy a nagyméretű udvar lefedésével, így a létrejött új térrészeknek a meglévő térrészekbe való integrálásával új lehetőségeket kínál az épület, és ezeken az új területeken pedig közönségforgalmi részeket alakítanak ki. Másrészt további bővítési módokat kínál a pincészet: az udvar alatti területeken lesz a parkolás. A gépészetet és közlekedési rendszert is korszerűsíteni kell: modern gépészeti és elektromos, valamint új légttechnikai és tűzvédelmi rendszerek készülnek; a tervezők akadálymentesítik az épületet, öt liftet és egy új lépcsőházat terveztek, továbbá különválasztják az ügyfél- és a hivatali forgalmat. A tervezett munkák kivitelezése várhatóan 2019. második felében indul el.

Az épület eredeti építész tervezője: **Ney Béla és Mixner Károly (I. ütem/1881-1883), Wagner Gyula műépítész (II. ütem, bővítés/1904-1906)**
Generáltervező: **H+V Szegedi Tervezők Konzorcium (Hajós Építész Iroda és Szolgáltató Kft. és a Duna-Tisza Ingatlanfejlesztő Kft.)**
Építés vezető tervező: **Hajós Tibor, Varga László**
Építés munkatárs: **Németh Sándor, Bitó Júlia**
Tervezés éve: **2016-2019 között**
Hasznos alapterület: **12 414 m²**

OKTATÁSI ÉPÜLET BALATONSZEMESEN

A szakmai képzések fontossága, a dolgozói rekreáció és a kortárs építészet szoros összefüggéseire remek példa az OBH balatonszemesi beruházása. A fejlesztés három helyszínen koncentrálódik Szemesen: az Ady Endre utca 22. szám alatti, az Ady Endre utca 38. szám alatti területekre, valamint a Parti sétány 159/4 helyrajzi számú ingatlanára. Az elsőként említett területre egy oktatási, illetve szállásépületet terveznek. Mind a 22. szám alatt megépülő vegyes funkciójú, de egy kubatúrán belül elhelyezett oktatási és szállásépület, mind a 38. szám alatt létesítendő épület jellegzetessége, hogy az elmúlt, nagyjából 5-6 évben megvalósított, modern, geometrikus karakterű balatoni nyaralóépületek sajátosságait hordozzák magukon. Egy- kétszintes kialakításúak, és a fa-fahatású burkolati elemekkel beborított földszintjükön szinte lebegni látszik a hófehér felépítményű első szint, melyeken a tetőteraszos, szürkehomlokzatos tetőemeletek, mint elegáns kalapok ülnek. A vertikálisan elnyúló épületek nem nőnek a táj, a szabad tér fölé. Nagy üvegfalaik, tágas földszinti, emeleti és tetőteraszaik révén a külső, zöld kerti részek és a belső terek között szinte megszűnik a fizikai határ. (Építész: Tóth Project Építésziroda Kft.)

Oktatási és üdülőépület: **2 szekcionálható oktatóterem, társalgó, 8 kétágyas, 2 kétszobás apartman és 1 akadálymentes szoba, irodák**
Beépített alapterület (nettó): **1265,93 m²**
Zöldfelületi mutató: **44,64%**
Beépítettség: **29,95%**

Üdülőépület: **100 fős étterem, wellnessrészleg, 23 db kétágyas szoba, 1 akadálymentes szoba**
Beépített alapterület (nettó): **1321,66 m²**
Zöldfelületi mutató: **38,81%**
Beépítettség: **29,95%**

DUNAKESZI JÁRÁSBÍRÓSÁG ÉS DUNAKESZI JÁRÁSI ÜGYÉSZSÉG

A Magyar Építész Kamarával közösen írt ki építészeti tervpályázatot az OBH 2018 májusában, hogy a „Dunakanyar kapuja”-ként ismert Dunakeszi város Járásbíróságát és Járási Ügyészségét megfelelő épületekben helyezhessék el a jövőben. A pályázati év őszén eredményt hirdettek, az első díjat Bódi Imre és Frikker Zsolt (Studio Fragment Kft.) pályaműve érdemelte ki. Az építészek tervükkel arra adtak kortárs építészeti választ, hogy a 21. század elején miként kell „viselkednie” egy kisvárosban egy igazságügyi épületszopornak. Esetünkben kisebb csoportról, bontott tömegekről van szó - az Ügyészség egy- és a Bíróság kétemeletes, szabadon álló tömegéről, melyeket az első emelet magasságában üvegííd kapcsol össze. A jelen tervek szerint várhatóan 2021. év elejére megvalósított komplexum a Verseny utca és Kincsem utcák által határolt ligetes, tágas területen áll majd. A helyszín külön érdekessége egyrészt, hogy egy védett lovardaépület is áll a tervek alapján megtartandó facsoportok között, valamint, hogy erre a területre, mint Dunakeszi fontos

fejlesztési részére tekint a városvezetés, így a város fejlődése szempontjából sem volt mindegy, hogy milyen fontos közfeladatot ellátó épület jelöli ki a majdani építészeti irányokat. Bódi és Frikker koncepciójában a hagyományos – szabadon álló, egy-két szintes – épületek által meghatározott településkép, a kisvárosias lépték megtartása szempont volt. Ugyanakkor korszerű, a környezetére nyitott, racionális, logikus felépítésű, így az ügyfelek számára a használat során egyértelmű irányokat, lehetőségeket mutató, emberléptékű és emberközpontú, akadálymentesített középület létrehozása a cél. A tervezők megvizsgálták Dunakeszi jelentősebb középületeinek anyaghasználati sajátosságait is, és azt tapasztalták, hogy a homlokzati anyagok között hangsúlyozottan van jelen a téglá, így tervezett épületszoportjukon, a hagyományokhoz kapcsolódva világos színű téglafalazati szakaszokat terveztek, amik vakolt, és ahol szükséges (közösségi terek, közlekedők, irodák), a nagy megnyitásokat biztosító üvegfelületekkel váltakoznak.

Bíróság tervezett alapterület (nettó, összesen): **2669,71 m²**
Ügyészség alapterület (nettó, összesen): **515,41 m²**
Alapterület (nettó, összesen): **3185,12 m²**

ÖSSZETETT ELVÁRÁSOKHOZ MEGFELELŐ KÜLLEM

Szerző: BÁN DÁVID
Portréfotó: HATHÁZI-MÜLLER ANDREA
Építészeti, belsőépítészeti fotók: BUJNOVSZKY TAMÁS

AZ UTÓBBI KÖZEL KÉT ÉVTIZED HÁROM JELENTŐS HAZAI
IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSI ÉPÜLETEGYÜTTESÉNEK
TERVEZÉSE KÖTÖDIK KOLLER JÓZSEF ÉS MUNKATÁRSAI
NEVÉHEZ. A MEGVALÓSULT PÉCSI ÉS DEBRECENI TÖMBÖK
KIALAKÍTÁSÁNAK ÖSSZETETTSÉGÉRŐL ÉS
A KAPCSOLÓDÁSOKRÓL BÁN DÁVID
BESZÉLGETETT KOLLER JÓZSEFFEL.

Ön és munkatársai az elmúlt években két igen jelentős bíróságépület-tervezési programban vettek részt. Mi volt ennek az előzménye?
A pécsi és a debreceni munka majdnem egy időben zajlott, de a pécsi történet korábban nyúlik vissza. Mindezt pedig megelőzte a Pest Megyei Bíróság sikeres tervpályázata, ahol a munkánk első díjat nyert.

A pécsi tervezés sem előzmény nélküli, ha jól tudom.

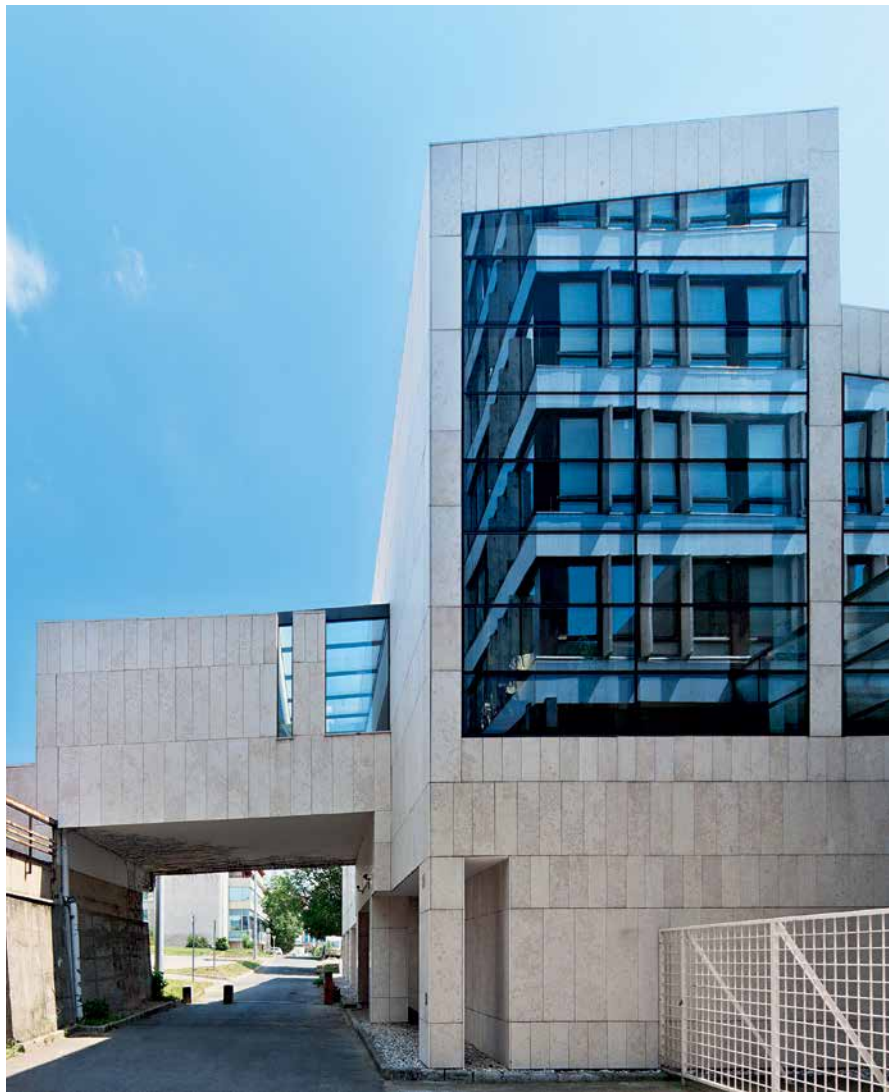
Pécsert a történelmi belvároshoz kapcsolódóan a 20. század végén új intézményi központ épült. Meghatározó darabja lett az akkori Megyei Tanács 11 emeletes, pengefalas épülete. Az akkori tervek szerint egy lábakra emelt, gyalogos térszint is elkészült, ami új városi fórumként kapcsolatot teremtett volna a kiépítendő leendő városközpont épületei között. A teljes kiépítés azonban nem

valósult meg, maga az irodaépület pedig torzóként maradt meg. A 90-es években a Megyei Bíróság és az Ítéletábla költözött ide, de a terület így is csonka maradt. Az épület állaga romlani kezdett, a homlokzatról sorra hullottak le a Zsolnay-elemek. Ekkor nyertük el az épület funkcióváltásának és felújításának megtervezését. A belső teret az új igényeknek megfelelően újítottuk meg, a homlokzatot is rendbetettük, s ekkor merült fel az a probléma, hogy a megemelt alsó rész, amelybe irattárat és gépkocsitárolót rendeztek be, folyamatosan beázott. Ekkor javasoltam azt, hogy nem lenne ésszerű a belvárosból kihozni egy új városközpontot, hiszen ekkorra már a kereskedelmi központok kiköltöztek, s az intézmények kiköltözésével meghalt volna a belváros. Így a korábban fórumnak elképzelt térszintnek nem volt már jogosultsága. Érdemes lenne egyszer rákölni, egy újabb szint hozzáadásával jelentős terekhez juthatnánk.

Ide lehetne elhelyezni a nagyméretű tárgyalókat, amiket a korábbi – a megyei tanácsnak épült – irodatömb nem lett volna képes befogadni. Elkészült a bővítés, aminek a koncepciója az volt, hogy egy négy, egymás mellé sorolt kötömbből álló együttes jöjjön létre, ami biztosítaná az épületegység zártságát.

A zártság a debreceni épületeiben is erőteljesen megjelenik. Miért volt erre szükség?

Ekkor még a bírósági koncepció az volt, hogy kifelé zárt, védett épület legyen, a tárgyalók pedig befelé vagy felfelé nézzenek. Abban az időszakban történtek esetek, hogy megtámadták a bírókat, fenyegetésnek voltak kitéve, ekkor született az általános koncepció a három funkcionális tér elkülönítésére: az ügyfélforgalom legyen nyitott, azonban a tárgyalók ne kerüljenek a homlokzatra megnyitva, mivel féltek az esetleges atrocitásoktól,

◀ Kanfanar mészkőlapokkal burkolt Pécsi Ítéltábla.

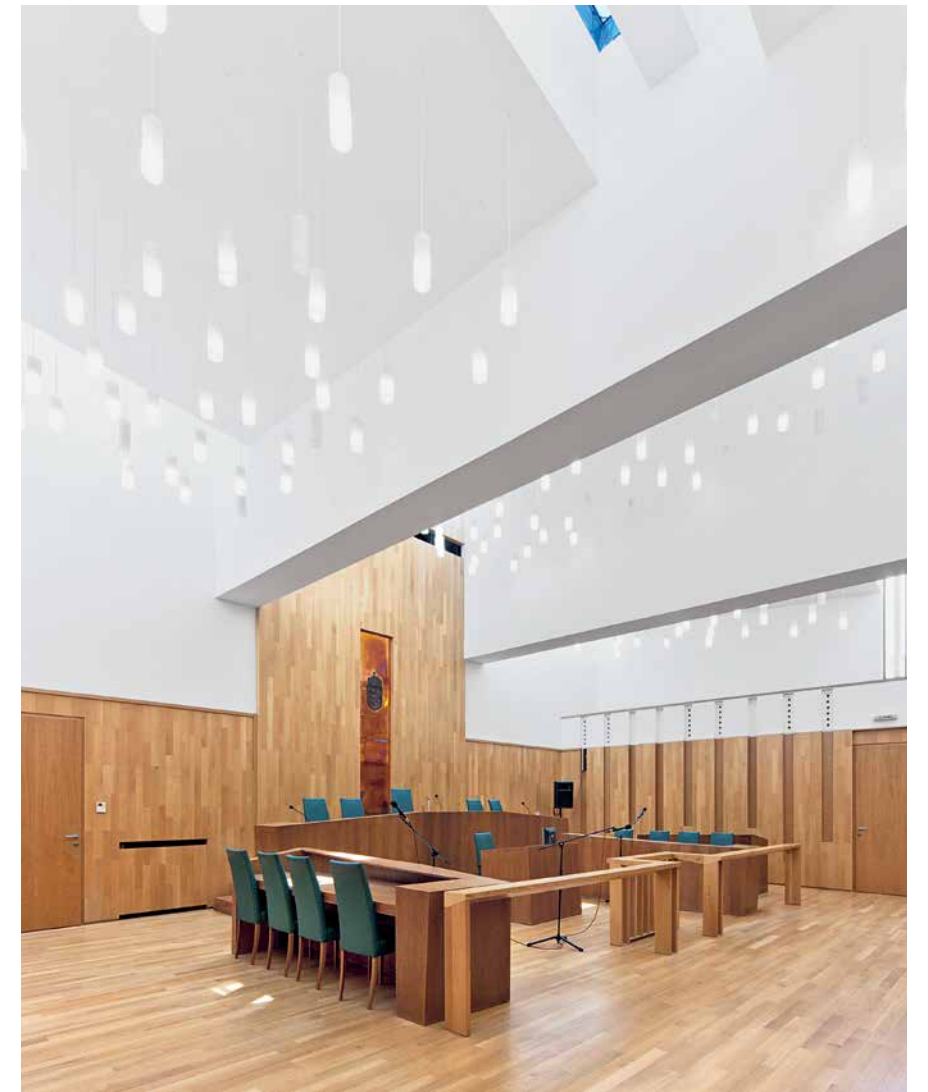
ezért befele nézzenek. A harmadik csoport az irodafunkció: rengeteg irodát kellett elhelyezni, minél csendesebb, elkülönültebb helyre. Pécssett az irodák és a napi ügyfélforgalom terei nyitnak kifelé, s ez formázta meg magát az alapkoncepciót. Anyaghasználatban a kő bizonyult jó megoldásnak, mert a környezetben már volt több kőburkolatos épület, valamint az irodaház tönkrement Zsolnay-burkolatát is kővel cseréltük. A zárt tömegformálást a szabálytalan ablakokkal, bevilágítókkal szerettük volna feloldani, amivel az irodaházon megjelent függőleges betonárnyékolók struktúráját folytattuk. A réteges, nagy táblás, soros kialakítású kőburkolatot a keleti végfalon bányaszél kőlapokkal terveztük, ami érdekes tört struktúrát képez. Napos időben élővé válik. A fórum területéről elbontott, szintén nagy lapos, fehér mészkőburkolatokat úgy tudtuk újrahasznosítani, hogy az a magas irodaház mellé épült kisebb épület tetőfelületére került, mintegy ötödik homlokzatként. A lapos tető szigeteléséhez a bontott kőveket lapokra törve, élére állítva tettük fel, ami érdekes struktúrát és kedvező megjelenést adott.

Említette, hogy ekkor már zajlott a debreceni épületegyüttes tervezése. Milyen alapkoncepció köré épült az ottani terv?

A debreceni munka egy országos tervpályázattal indult, amelyben egy egész nagy tömbre szétterítve

◃ Különleges függesztékekkel megvilágított, egyúttal díszített tárgyaló Pécssett.

kellett a bírósági épületekkel megoldani. A régi belvároshoz kapcsolódó tömbbel – amely részben bontásokkal, részben üresen álló telkek bevonásával keletkezett – egy új utcaképet kellett megalkotni, egy 120 méteres utcai frontot betölteni. Egy három épületből álló Ítélezési Központ, a Debreceni Ítéltábla, a Fellebbviteli Főügyészség és a Járásbíróság kialakítása volt a feladat úgy, hogy a szomszédos épületekkel ne épüljenek össze, váljanak el egymástól, a hézagosan zárt sorú utcaképet pedig a közöttük elhelyezett gyalogos sávok biztosítják. Itt is elvárás volt a zártság, noha a lakosság eleinte idegenkedett, hogy egy újonnan épülő belvárosi utca járdája mellett nem lesznek kirakatok, nincsenek portálok. Az épülethármasnak a két határoló utca, az Arany János és a Széchenyi utca felől egy keretességet adtunk, közte pedig az volt a koncepciónk, hogy egy nagy téglakő rétegű tömb alakuljon ki. Mindez szigorú keretet ad, amelyekbe nem rátett elemekkel, hanem ezekbe bele-bele lyukasztgatva, tovább faragva finomítottunk, operáltunk. A téglarészt részletesen megterveztük, a tardosi kővek és a kézi vetésű téglák egyenként kirajzolva, szőnyegszerűen kerültek fel. Nagy, szép és eredményes munka volt, amivel meg is kellett küzdenünk. Leginkább a téglahomlokzattal, aminek ugyan már volt valamelyest hagyománya Debrecenben, de

» A debreceni épületszoport
homlokzatának részlete.

„EGY ÚJ UTCAKÉPET KELLETT MEGALKOTNI, EGY 120 MÉTERES UTCAI FRONTOT BETÖLTENI”

alapvetően vakolt többségű épületek között kellett megjelenünk tömbünkkel. Sikerült elérnünk, hogy a jelentősen drágább, kézi vetésű téglá kerüljön a homlokzatra, amelynek hatása lényegesen előbb, a fénnel állandóan változó felületet ad.

Az első és az utolsó tömb építése között jó tíz év telt el. Mennyire sikerült végigvinni a koncepciót?

Annyiban sikerült végigvinni, hogy már a pályázati koncepcióterv meghatározta a harmadik, a Városi Bíróság épületét, de az jóval később került véglegesen megtervezésre. Az első koncepció alkalmas volt, de az idők során megváltozott funkcionális igényeket – még több tárgyaló és iroda elhelyezése – a megadott kubatúrába kellett beletennünk. Mivel majdnem ötven százalékkal több négyzetméterre lett szükség, ezért az épület a tervezett, levegősebb elgondoláshoz képest tömörebb lett.

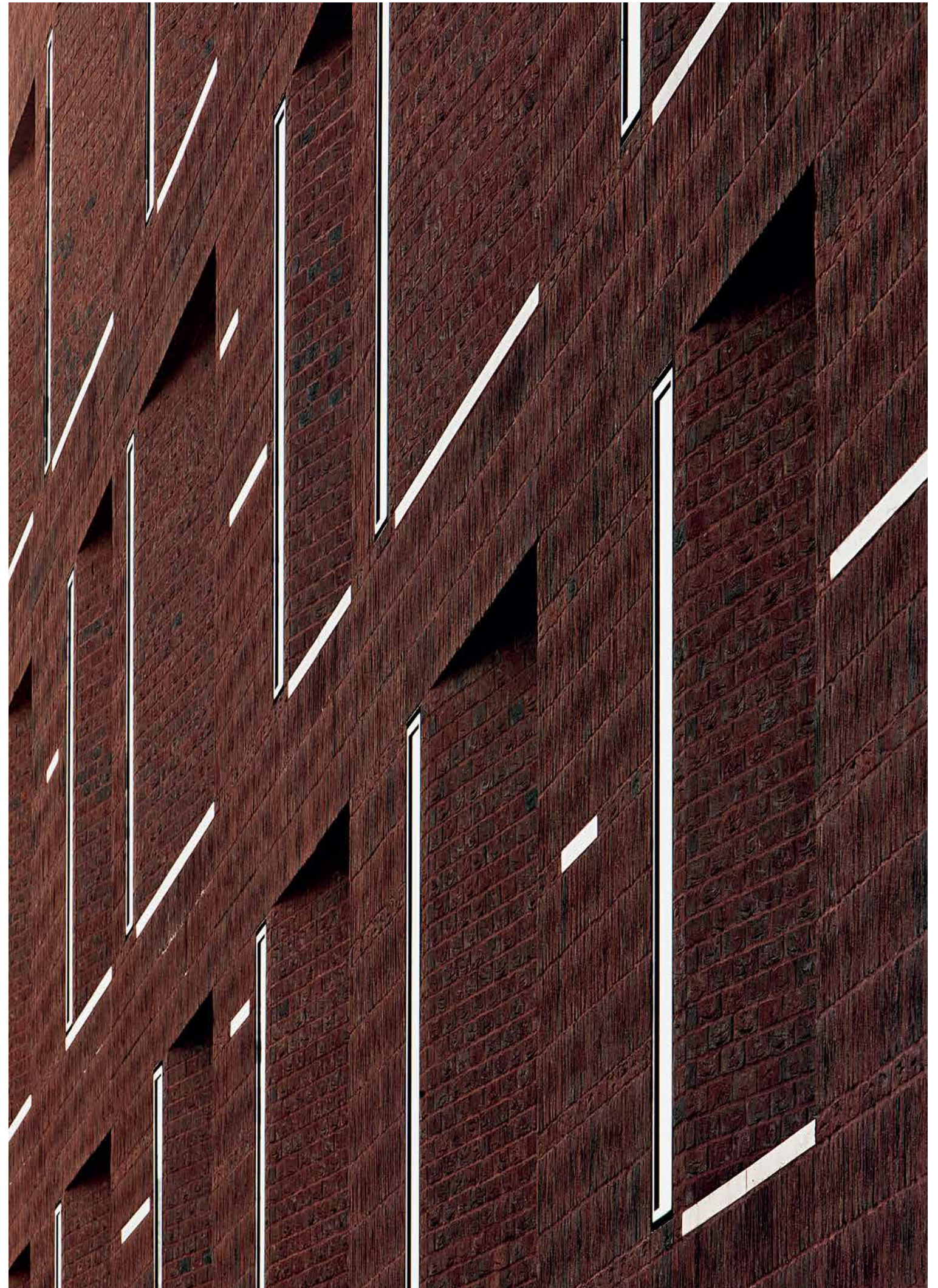
Milyen speciális igényeket kellett a három különálló, de mégis egymással szoros kapcsolatban levő igazságszolgáltatási épületnek kielégítenie?

A különböző funkcionális követelményeket kellett összehangolni. 50-100 évvel korábban alapvetően egy bejáratral, egy megközelítést kaptak az ilyen jellegű épületek, minden a főbejáraton keresztül működött. Ma a bonyolult belső rendszert kell megoldani, leképezni: külön kell választani a különböző közlekedőket. Alapvetően nyitottak a lajstrom-irodák, az azokhoz kapcsolódó előcsarnok, várakozók,

vagy a tárgyalótermek előterei. A bírót azonban nem lehet ezen a bejáraton beengedni, és számukra külön előteret is ki kell alakítani, mindez persze elkülönített közlekedőrendszert is igényel. A 40 tárgyalóhoz külön folyosók vezetnek az ügyfeleknek és a bírának, ugyanakkor, ha elítéltet hoznak be, számukra egy újabb, biztosított útvonalat kellett kialakítani, hogy az épületbe beálló bv buszoktól a tárgyalókig, ne érintkezessenek senkivel. Őrizetes cellákra is szükség volt. Tehát igen összetett elvárás rendszerrel találkoztunk, és mindezt úgy kellett megoldani, hogy építészeti egységet képezzen.

Mennyire városiasodik a tömb környezete? Hogy alakul ennek az új tengelynek a sorsa?

A belvárosi tözomszedságában szükség volt egy új, észak-déli közlekedési folyosóra. Ehhez egy négysávost vágta bele az eredetileg zárt soros beépítésbe, jónéhány épületet le is bontottak. Ezzel egyfajta szakadás keletkezett és az új tömbökkel, így a mienkkel is ezt kellett valamelyest összevarrni. Mi az egyik oldalon építettünk egységes térfalat, egy igazságszolgáltatási rendszert, ezzel próbáltuk a sebeket begyógyítani. Két utcát kötöttünk össze, azóta még több terület épült be és működik hasznosan. Persze időbe telik megtölteni épületekkel.

A kiadványban részletesen bemutatott megvalósult és folyamatban lévő beruházások építész tervezői és főbb szakági résztvevői és adatai:

Egri Törvényszék és a Heves Megyei Főügyészség

Az épület eredeti építész tervezője:

WAGNER GYULA (1906-1908)

Generáltervező: STÚDIÓ ÉSZAKMAGYARORSZÁGI TERVEZŐ KFT.

Építész vezető tervező: PIRITY ATTILA

Építész tervező: JUHÁSZ ATTILA

Szerkezettervezés: JANIK OTTÓ

Épületgépészet: VÁRFALVI GÉZA, SÁRI LAJOS

Épületvillamosság: GULYÁS ISTVÁN

Összetett védelmi rendszer, gyengeáramú tervezés: NÁDASDI GYULA (NÁDASDI ELEKTRO BIZTONSÁGTECHNIKAI KFT.)

Tűzvédelem: GABÓCZI TIBOR

A kijelölt helyiségek festőrestaurátori kutatása és helyreállítása:

TURNER JÓZSEF ISTVÁN (ÜGYVEZETŐ, DISZ-ART BT.), CSANDA JENŐ (FESTŐRESTAURÁTOR)

Tervezés éve: 2011-2014

Megvalósítás éve: 2015-2018

Hasznos alapterület: 7154 m²

Debreceni Ítéltábla, Fellebbviteli Főügyészség

és a Debreceni Járásbíróság

Generáltervező: KOLLER ÉS TÁRSA TERVEZŐ KFT.

Építész tervezők: KOLLER JÓZSEF, IFJ. CSATAI LÁSZLÓ, PETHŐ LÁSZLÓ

Építész munkatársak: SZOJKA M. TÜNDE, KISS SZABOLCS

Belsőépítész: RÁDÓCZY LÁSZLÓ, TOLNAI ZSOLT (PÉCSÉPTERV STÚDIÓ KFT.)

Statika: MAROS JÓZSEF (MAROSTERV MÉRNÖKI IRODA KFT.)

Épületgépészet: EÖRDÖGH ZSOLT (HEVASZER KFT.)

Épületvillamosság: BEKE BÉLA (TECHNIQ2000 KFT.)

Tervezés éve: 2003-2004 / 2012-2013

Átadás éve: 2006 / 2016

Teljes beépített alapterület (nettó): 10 106 m²

Díjak: PRO ARCHITECTURA (2007); WA AWARD CYCLE 6. (2010); ÉPÍTŐIPARI NÍVÓDÍJ (2017)

Soproni Járásbíróság és a Soproni Járási Ügyészség

Az alapépület eredeti építész tervezője: HÁRS GYÖRGY (1930-1931)

Generáltervező: A2 ÉPÍTÉSZIRODA

Építész tervező: FEKETE SZILÁRD

Belsőépítész: SCHMUCK ANTAL

Statika: OROSZ JÓZSEF

Épületgépészet: BELLA ERVIN

Épületvillamosság: SZALMÁSI VILMOS

Tűzvédelem: BÖRÖCZ ISTVÁN

Útterr: FREILER LÁSZLÓ

Víziközművek: PETRI BÉLA

Tervezés éve: 2012

Építés éve: 2013

Szintterület (bruttó): 2700 m²

Díj: WÄLDER JÓZSEF-DÍJ (2014)

Dunakeszi Járásbíróság és Dunakeszi Járási Ügyészség

Az I. díjas terr: BÓDI IMRE ÉS FRIKKER ZSOLT (STUDIO FRAGMENT KFT.) PÁLYÁZATA

Oktatási épület Balatonszemesen

Generáltervező: TÓTH PROJECT ÉPÍTÉSZIRODA KFT.

Építész tervezők: TÓTH LÁSZLÓ (VEZETŐ TERVEZŐ), PAPP LÁSZLÓ,

SCHALLING FRIGYES, SCHMIDT PÉTER, TÁLOSI GÁBOR

Belsőépítész: FINTA CSABA, ALEKSICS JÚLIA, ANDRÁSI GERTRÚD, BÓDY SZILVIA, VARGA BOGLÁRKA (MYD-II. KFT.)

Statika: FACSKÓ GERGELY, CSEPELY PÉTER (ARTARD KFT.)

Épületgépészet: TEMESVÁRI LÁSZLÓ, CSÁNYI TAMÁS

(TEMESVÁRI TERVEZŐ KFT.)

Épületvillamosság: KELEMEN FERENC, JOÓ ALADÁR (KELEVILL-FZ KFT.)

Tűzvédelem: VERESNÉ RAUSCHER JUDIT (FLAMELLA KFT.),

SZÉKELY TIBOR (VÉD-KOMPLEX BT.)

Kertterr: FEHÉR GÁBOR (BOROKART TÁKÉPÍTÉSZ

MŰTEREM – TUNNEL KFT.)

Útterr: SZABÓ MIKLÓS, FODOR TIBOR (ÚTHÁLÓZAT MÉRNÖKIRODA KFT.)

Konyhatechnológia: HARANGI KATALIN (ARTAKIM KFT.)

Új Erdi Járásbíróság és Erdi Járási Ügyészség

Generáltervező: HOR-BER KFT.

Építész tervezők: SEMMELWEIS TAMÁS (FELELŐS TERVEZŐ),

SZEGHI GÁBOR (ÉPÍTÉSZ TERVEZŐ)

Belsőépítész: KAMARÁS BORBÁLA

Statika: SOÓS FERENC

Épületgépészet: VÉGH BENEDEK

Épületvillamosság: KAPITOR GYÖRGY, RIZTL ANDRÁS

Tűzvédelem: VERESNÉ RAUSCHER JUDIT

Kertterr: BALÁZS KATALIN

Útterr: RHORER ÁDÁM

Külső közmű: BÍRÓ ATTILA

Akadálymentesítés: CSÖMÖRE-BOTLIK EMESE

Felvonó: NÉMETHY ZOLTÁN

Tapolcai Járásbíróság és Tapolcai Járási Ügyészség

Az alapépület eredeti építész tervezője: ORBÁN FERENC (1929)

Az I. díjas terr: SZABÓ PÉTER ÉS GAZDAG ANDRÁS PÁLYÁZATA

Szegedi Törvényszék és Szegedi Járásbíróság

Az épület eredeti építész tervezője: NEY BÉLA ÉS MIXNER KÁROLY

(I. ÜTEM/1881-1883), WAGNER GYULA MŰÉPÍTÉSZ (II. ÜTEM, BŐVÍTÉS/1904-1906)

Generáltervező: H+V SZEGEDI TERVEZŐK KONZORCIUM (HAJÓS

ÉPÍTÉSZ IRODA ÉS SZOLGÁLTATÓ KFT. ÉS A DUNA-TISZA

INGATLANFEJLESZTŐ KFT.)

Építész vezető tervező: HAJÓS TIBOR, VARGA LÁSZLÓ

Építész munkatárs: NÉMETH SÁNDOR, BITÓ JÚLIA

Statikus tervező: INOKAI ZSOLT (VÁZTERV KFT.), KÁDÁR FERENC

Épületgépészet: KISAPÁTI SZILÁRD (VENTOSUS MÉRNÖKI IRODA KFT.)

Épületvillamosság/összetett védelmi rendszer, gyengeáramú tervezés: SZALÓKI TAMÁS

Tűzvédelem: MISKOLCZI LÁSZLÓ

Épületdiagnosztikai és szigetelési szakértő: DER ÉPÍTŐ ÉS SZIGETELŐ KFT.

Faanyagvédelmi szakértő: KAKUSZI NORBERT

Felvonó tervező: SZIROVICZA ATTILA

Rehabilitációs szakmérnök: KISS ÁGOSTON (PRO DOMO 2000 BT.)

Értékleltár: FÁY PIROS

Konyha technológia: KELEMENNÉ TAKÁCS KATALIN (AGALÍTÁS TRIÓ KFT.)

Restaurátor: MASZELKA JÁNOS

Tervezés éve: 2016-2019

Hasznos alapterület: 12 414 m²

Egyéb díjak:

ORSZÁGOS BÍRÓSÁGI HIVATAL: ÉV VAGYONKEZELŐJE 2015 DÍJ

Impresszum:

Felelős szerkesztő: MOLNÁR SZILVIA

Grafikai tervezés: SÓLYMOS ÁGNES ESZTER

Szerzők: BÁN DÁVID, MOLNÁR SZILVIA

Fotó: ÁNGYÁN KRISZTIÁN (52.-B3 old.), BUJNOVSZKY TAMÁS,

CSIRMAZ GÁBOR, DR. TÁRKÁNY-SZÜCS BABETT,

DR. TÓTH-PIUSZ ISTVÁN, FÁCZÁN ÁDÁM, GONDÁR FLÓRA,

VIDA ISTVÁN TAMÁS

Képelőkészítés: HORVÁTH ISTVÁN

Nyomtatás: PAUKER HOLDING NYOMDAIPARI ÉS KERESKEDELMI KFT.

VERTIGO Publishing Kiadói Kft. a nyomdai kiadvány egészét és tartalmát tekintve is minden jogot fenntart. Egészét vagy bármely részét tilos reprodukálni, másolni, fénymásolatban közölni a Kiadó előzetes írásbeli engedélye nélkül.

Borítóképek: BUJNOVSZKY TAMÁS

(címlap: Debreceni Járásbíróság; hátsó borító: Egri Törvényszék és a Heves Megyei Főügyészség)

